GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

35

Gustaf Thorsander

NORDISKA TONER

DIKTER

och

Några berättelser

Nordin & Josephson, Stockholm
(I distribution)

Pris kr. 1: 50.

NORDISKA TONER

DIKTER OCH NÅGRA BERÄTTELSER

AF

Gustaf Thorsander

BOKTRYCKERI-BOLAGET I SKÖFDE 1895

Vid Danevirke.

Så underlig den står, den gamle vallen
Emellan Hollingsted och Hadeby,
I ödslig nejd med ekeskog på höjden
Och minnen efter stolta fästningsverk,
Från forntid grå, intill den dystra tid,
Då Danmark stred sin sista, hårda strid.

Det var på vintern året sextifyra
Man slogs vid Bustrupp, Jagel, Oberselk
Och Gondrecourt med sin brigad tog Kongshoi,
När danska linier sig tillbaka drogo
Mot ställningen. På Tyras gamla vall
Se'n förpost stod i vinternatten kall.

Så kom den qväll, då general de Meza
Gaf order till armén att bryta upp,
Och öfver segrens fält på Idsteds hedar
Till Jutland och till Dybböl draga bort.
På Tyras vall, der nyss var lif och lust,
Till mångens harm nu blef ej blodig dust.

Två landsoldater ifrån förpostspetsen
I sena qvällen hunno ställningen,
Der nu var öde, tomt, och uti grafvar
Förnaglade kanoner störtats ned.
Allt sade dem, att striden här var slut,
Den hvita snön var svart af utspridt krut.

En sällsam bäfvan ynglingarne kände
Och ädla hjertan häftigt klappade,
Man utrymt hade deras kära ställning,
De gamla sagolika vallarne,
Till hvilka alla satt en sådan lit,
Och alla sökt befästa med all flit.

— Det gamla kära, kära fosterlandet
Ej längre har en skans till sitt försvar
Vid Egersdor, dess gamla gränsemärke!
Så ynglingarne säga till hvarann,
— Du stolta vall, de ädla fädrens stöd,
Till intet gagn du blef uti vår nöd.

— Ack — om vi här fått slåss till sista man,
Fått värdigt tumla om med Tysklands skaror!
Nog detta varit vida bättre lott
Än utan svärdsslag vekligt undan vika?
Men kanske jag ej detta rätt förstår,
Den gamle Mejsa vet nog, hvart han går.

— Ja, gamle Mejsa, han förstår nog äran,
Det icke höfves oss en klagan ge,
Den andre tappre landsoldaten svarar
Och ser med vemod ut i kulen natt,
Kring öde verken uti ödslig nejd
Med friska spåren utaf blodig fejd.

– I denna trakten, sade han till vännen,
— Den första danska kyrkan reste sig,
Här lefde Dan, här bodde drottning Tyra,
Här Margareta ofta höll sitt hof.
Här ha vi många våra stora minnen,
Som än i dag beherska våra sinnen.

— I sommarnatt, då allt är ljuft och stilla,
Och vallen full utaf jasminer står,
Här Tyra sitter invid rosenhäcken
Och blickar öfver nejdens vida hed,
Och reder ut sitt blonda, rika hår,
När näktergalen invid henne slår.

— Du ock har hört mång' gång den gamla sägnen,
Att »Sorte Greta» på sin hvita häst,
Som flammor sprutar, genom nejden rider
Utefter sina gamla vallars krön. —
Kamrat — hvad ser jag, far jag kanske vill?
Der — der på vallen håller hon ju still!

Der satt nu uti fantasiens hägring
Vår nords Semiramis i saga, sång,
På hvita hästen, som sågs flammor spruta,
När gyllne gnistor blänkte från hans man,
Sjelf var hon höljd uti sin svarta drägt
Med silfverbrynja öfver axlar häkt.

Hvad hon var skön, hur mörka håret fladdrar!
När hon som nu med ljungeldsblickar ser
Utöfver nejden, öfver vallens skansar
Liksom hon ville mönstra Danmarks här.
Men denna borta är, först nu hon inser allt
Och derför stolta läppar hånle kallt.

— Hvar är min här, hvar äro mina kämpar,
När Tysklands makt är lägrad vid min vall?
Hvar äro mina norrmän, mina svenskar,
Hvar är min egen stolta danska här?
— Den vikit, viker, dra'r sig emot nord!
Så uti natten ljuda hennes ord.

— Ni Nordens folk! -- jag förde edra stridsmän
Till brödrafesten uppå Falans slätt,
Der de ock tappert kämpade tillsamman
Mot Tysklands makt och herrlig seger vann.
Jag sedan eder trofast sammanband
Till stormakts välde, till ett enda land!

— Men jag var knappast uti grafven kall,
Då gamla kifvet började ånyo
Om hvem som var förnämst utaf de tre
Förnäme kämparne uti mitt rike,
Och se'n blef vapengny och blodig strid
I stolta länder, ämnade för frid!

-- Hur ha ni icke under flere sekler
Mot hvarann en hjeltekraft tömt ut,
Som tillräcklig varit för att göra
Eder till en stormakt i vår verld. —
Ni nu lagen skrifvit för Europa,
Blott ni förmått att hålla er tillhopa!

— Och nu till sist, jag eder förutsäger
Att nöd och nesa blifva eder lott
Intill den dag, då ni ånyo insen
Ni alla ären af en enda stam,
Ett enda ädelt folk uti min nord
Ni män jag ser! — Säg Nordens folk mitt ord!

— Och kommer gör han. — Liten tryggt härpå,
Han, som eder skall tillsamman föra,
Med våld det sker, ty ej på annat sätt
Ni tvingas kunnen till er egen välfärd,
Till Nordens ära, till dess nejders ro,
Till lycka, frid i hvarje enskildt bo!

Nu Margaretas vålnad handen sträcker
Välsignande utöfver Sleswigs land,
Hon drager gyllne skölden öfver armen
Och spränger af utefter vallens krön,
I ljungeldsflammor, som upplysa snön,
Hon syntes nu än mera stolt och skön.

De tappre männen, stumma utaf häpnad,
Nu blicka bort mot gamla Hadeby,
Än se de flamman uti fjerran lysa
Och skimra mellan höga ekarne,
Allt är så tyst och mörka snömoln gå
Helt sakta öfver nejder dystra, grå.

Men söder ut nu blifvit rastlöst lif,
Der hör man hästar gnägga, vagnar rassla,
Kommandoord och lifligt vapengny
Och hornsignaler genom nejden ljuda.
Tyst — hör — lyss till — Radetskymarschens klang
Som efterträder »Landsoldatens sang!»

Så kommer stormen öfver Tyras vall,
Den brusar framåt uti dunkla natten,
Och mörka skyar skugga i de spår,
Som trampas upp af Gablenz truppkolonner.
— Kamrat, tag sigte! — Ser du kedjan der?
Den nalkas hastigt — snart vi ha den här!

Det blixtrar till från vallens mörka krön,
Och tvenne lod ge hvinande tillkänna,
Att Danmark än har tappre kämpar två
På gamla Danevirkes goda skansar.
Till svar det kom ett hagel utaf lod,
Som slutsalut för Tyra Danebod.

Guldhjelmsriddarne i Ålleberg.

(Den 24 Februari 1889. På 500 årsdagen af slaget vid Falköping.)

Vår Nords Semiramis tog sköld,
Bjöd fädren ut i vintrens köld
Mot Tysklands makt och seger vann —
På Falans slätter striden brann.

Der glimmar snön i solens glans,
Der binder rimfrost minnets krans,
Der talar bonden än i dag
Om Nordens guldhjelmsriddarslag;

Om tappre män från Danas strand,
Om svenner från hans eget land,
Om norrmän under Parrows glaf,
Som honom följde i hans graf;

Och än i kulen vinterqväll
Vid brasans sken i nejdens tjäll
Se'n dagen svunnit med sin id,
Om sägner från Margretas tid;

Om tyska guldhjelmskarors färd
Med brutna lansar, brustna svärd
Mot Ålleberg, der, enligt tal,
Ännu är deras lägersal;

Om bergatagen bondeman,
Som derom vetat mycket han,
Om alla fångne riddare
Och alla deras väpnare.

Den mannen gått omkring och sett
På hästarne dem ingen gett,
De borde passat för hans plog,
För sekler de fått hafre nog.

Men som han gick i bergets sal,
Han plötsligt hörde detta tal
Från jernklädd vakt: – hör främling du!
Säg — är det icke tid ännu?

Men bonden vet ej något svar
Och ingen annan heller har
Ett svar att gifva Tysklands män
På frågan: — Är det tider än?

Hur märklig är den sägnen dock!
Om denna fångna riddarflock,
Som ut från bergasalen går.
När nordens enhetstimma slår!

Fältslaget i Falköpingstrakten

den 24 Februari 1389.

(Vid festen å Mösseberg den 16 Juli 1894 till förmån för ett minnesmonuments resande.)

Se'n Eder kring, hur herrlig sommar ler
Vid bergets fot, kring vattenkurens gårdar,
Se Falans slätt i ymnig juliskrud,
Med Alleberg i högblå, solljus fjerran!
Der vi nu stå, en gång i fordomtid
Kung Albrechts tyskar lägrat sig till strid.

De ryckte fram i ståtliga kolonner
På slätten ned mot Margaretas här
Af svenskar, tyskar och af tappre norrmän,
Som följde Henrik Parrows stridsbanér.
Ej norden förr sett sådan ryttarglans —
Det lyste silfver från hvarenda lans.

Och guldet blänkte ifrån hjelmars rad,
Till spegel var hvart gyllne harnesk fejadt;
Och sköna hästar i skarlakansskrud
Raskt sprungo öfver slättens frusna drifva.
Så såg det ut i märkligt riddarslag
På Kalmarunionens första dag.

Vid Karleby sågs kungen hålla råd
I kretsen af sitt högstbetrodda följe,
Han aktar icke Tyke Olsons ord,
Den gamle riddaren, han svär förgäfves
Och vill ej veta af allt detta kif,
Och beder kungen akta sjelf sitt lif.

Ryck framåt! ropar konung Albrecht stolt,
Och mönstrar sjelf den vackra riddarhären,
När denna utför branten störtar ned
Utpå det öde, vida kärrmoraset.
Han bland den är i segerns ögonblick,
Då Lyckes folk vid stranden vika fick.

Ryck framåt! ropar kungen full af mod
Och tränger häftigt fram med slutna massor,
Men nu han omhvärfd blir af Kettilson
Och utaf Henrik Parrows tappra skaror.
Mot nordens män, för deras klingors stål,
I hast är ändadt sköna drömmars mål.

Den slagna hären under kamp tillbaka
Sig drager öfver öde kärrens is.
Det brister, kungens stridshingst fast sig sätter,
Och rundtom tumla ryttarskaror ned,
Och mejas ned af svenska, danska svärd,
Som nu rätt kommit uti segerfärd.

Men alla ryttare, som undgå ödet,
De samla sig på Falans hvita slätt.
Och stridens tummel rycker häftigt nordpå
Mot stad, som gifvit fältslaget sitt namn.
Dess gamla gårdar stå i ljusa lågor,
En sista dyning utaf stridens vågor.

När vinterhimlens alla aftonstjernor
Från höjden glänste emot blodig snö,
Var ryttarkungen uti bojor slagen,
Tillintetgjord hans stolta tyska här.
Så gick det främlingen i nordanlanden,
När han uppslita ville frihetsbanden.

Ni folk, som nu i nordens länder fostras,
Glöm aldrig fädrens vackra enighet
På Falans slätt i stridens vilda tummel
För frihet, ljus och för en stor idé!
Från slätten till Er nordens ande talar;
Han hviskar till Er ifrån bergens salar.

Från Issetjord Ni hören sakta brusning,
Som stilla hviskar in i tempelhvalf,
Kring kungagrafvar, kring Margretas kista,
Der hon på nordens fanor slumrat in.
Ett leende syns stolta läppar krusa
Mot nordens män, när nordanvindar susa.

Kungslena.

»Så contigit in Lenum», ungdomsskaror
Nu sjunga efter skaldens melodi,
Den sången talar om de hårda faror,
Som gamla fosterlandet varit i.

Den hviskar om den tid, då »gamle ja'len»
I stolta borgen vid sin lagbok satt;
Och än i dag, ned uti källarsalen,
Hans dotter spinner uti månskensnatt.

Kungslena, nordens blodigaste minne
Är knutet vid ditt namn och vid din slätt,
Emellan dina branta berg vi finne
En jord, som utaf blod sig druckit mätt.

Ned under branter, »mellan Berg och Dala»,
Der ligga krigsmän döde, led vid led,
Derom så veta krönikorna tala,
När hela danska hären fäldes ned.

Den gamle Odin sjelf var med i slaget,
Med sina Svear han i spetsen red
På Slejpner, med sitt Gungner blankt utdraget
Han hjelmar klöf och röjde vägen bred.

Han kommit nordan från den gamle guden,
Igenom luften ifrån Valhalls sal,
Se'n han fått dit sig sändt de kära buden
Om vapengnyet i Kungslena dal.

Nu siste gång han sina Svear förde
Till blodig seger, utaf honom lärd;
När kampen slöts, de genom luften hörde
Hur han försvann upp till en annan verld

Då hade sol gått ned bak bergens branter
Och skymning bredt sig öfver blodig nejd,
Och öfver dem från alla nordens kanter,
Som lifvet mist i vinterdagens fejd.

Der lågo tusental af tyskar, danskar,
I medeltidens gyllne riddardrägt,
Så blandade med stolta nordmän, svenskar
Som om de alla varit af en slägt.

Då nederlaget var till fullo gifvet,
Kung Sverker flydde med en liten tropp,
Med mörka nattens hjelp han frälste lifvet,
Och femton mil han red uti ett lopp.

Derunder qvad han bittra klagosånger;
Hans här var död, han sjelf en biltog man,
I strid han pröfvat lyckan många gånger,
Men aldrig förr man så »bidt honom an».

Och än i dag, i kulna vinternatten,
Det klagas öfver gamla Lenas fält;
Och blodig vålnad iförd krigarhatten
Har vid sitt kummel suckande sig stält.

Men sprider stjerneglans sig öfver nejden,
Och månens bleka sken der lägrar sig,
Då tänker folket ej på hårda fejden,
Då vill det än gå slottets gamla stig

Att se prinsessan uti stjerneglansen
Der ned vid källan vid sin slända stå
Med rika lockar och den mörka fransen,
Som skuggar hennes sköna ögon blå.

Sverker II:s graf.

Jag tankfull stod en solig aftonstund
Vid Alvastra. Rundt om mig var ruiner,
De gamla hvalfven hade brustit ned
Och ljusblå öppen himmel var nu tak
Till gamla klostertemplets kor och långskepp.
Det sommar var, i bokeskog invid
Der hördes sus och muntert fogelqvitter,
Och kyrkogård af röda rosor full,
På grafvarne der växte gräs och blommor,
Och murgrönsrankor klängde tätt kring stenar,
Omslöto med sin grönska brustna murar.
Så underligt jag fann hur friska lifvet
Här lekte med den kalla död. Ur remnadt hvalf,
Ur dopfunt, hällar spirade det fram
Med sina rankor, rosor, gröna qvistar,
Och bredde Floras hela rikedom
Utöfver helga minnen, kungagrafvar,
Och äfven öfver hans, som i mång' blodig strid
Bar afvog sköld mot gammal fosterbygd
Och krossade sin här mot svenska lansar,
Och som vid Gestilsren en julidag
Af tappre svenske krigsmän fick sin bane,
Men hvilka sedan lade ned hans stoft
Vid förste Sverkers och hans drottnings sida.

Ja, här var grafven hans, det Saga vet,
Men ingen, ingen kan dock säga platsen,
Der han vid munkars sång i juliqväll
Nedsattes för att finna ro en gång
Från lifvets bittra, hårda kamp om tronen.
Förbannadt blef hans namn i Sverges land,
Men uti Danmark, der man honom gaf
Båd' härar, gods och guld och annat,
Der blef hans minne äradt och beprisadt
Af Sommærlide och af Thorgier Danske,
Af barder, som vid harpoklang i moll
För sköna qvinnor qvad om riddar Suercklingh,
Om huru deras älskare och män
I vintertid högt upp i nordanland
Der bröto svärd och lans med tappra skaror,
Om huru blodbestänkta hästar kommit
Hem till Axelstad med tomma sadlar,
Hur Ebbe Suneson, hans bröder Lars och Jakob
Och Ebbe Glug och tappre Harald Hvide
Och jemte dem all Danmarks unga adel
Förgicks i kamp mot svärd och elementer.

Ja, hvile du i frid, du, som en gång i tiden
All denna strid och oro ställde till
På andra sidan om den klara sjö,
Som famnar Ombergs solbelysta stalp
Ännu i dag med samma glans som fordom!
Ditt minne lefver nog i bygden qvar,
Men dock ej nu som förr förbannadt.

Du fick af fienden en värdig vård,
En mausolé af ståtliga ruiner.
Och hvar gång sommar är i nordanland
Slå vilda rosor ut kring grafven din —
Som nu i sköna, ljumma sommarqvällen —
Och lägra sig i krans kring brustna hällen.

Finska rytteriets marsch.

Gustaf Rydberg och hans sångarkamrater tillegnad.

I tusende sjöarnes skogiga land,
Vid Östersjöns kala och klippiga strand,
Der stå våra hem och der sprakar vår härd,
Der följer man ängsligt vår segrande färd,
Allt ifrån den stunden, då vi sadla vår häst
Och drogo till strids som till gladelig fest.
Så kommo till Düna helt hastigt vi fram,
Der fålen i floden så muntert han sam.
Se'n redo vi fram öfver Weichseln och Bug,
Till bragder och ära stod städse vår hug.
Vi kommo till Sachsen, kroaternas makt,
Vi bröto men minskade icke vår takt.
Sqvadroner, hugg in! Vår segrande färd
Är solljus af gnistor från hjelmar och svärd.

Vid Lützen vi hade vår hetaste dag,
Vi vunno dock seger, men hårdt var det slag,
Vi alla erforo vid konungens död.
Om natten i glesnade leder blott ljöd,
En klagan så stor vid vakteldars glans,
Det var som ej mer någon lycka det fans.

Men hämnad han blef, denne konung så kär,
Hvars bild hvarje finne i bröstet än bär.
Så sprängde vi fram öfver aska och grus,
Från stålskodda hofvar var länge ett ljus;
Så drogo vi hän öfver Bältisen klar
I spetsen för hären, så ordningen var.
Sqvadroner hugg in! Vår segrande färd
Är solljus af gnistor från hjelmar och svärd.

Skansen N:o IV.

Det sprides ut kring verlden
Det ryktet öfver allt,
Att nu man slipar svärden
Och tänker handla kallt;
Och folken stå med häpnad
Vid gränserna på vakt.
Och ingen, om än väpnad,
Är trygg för väldets makt.

Då sprides ut kring norden
Det ryktet öfverallt:
I Sönderjydska jorden
Vid strand af Östensalt
I gamla Dybböls skansar
Det ryter nattetid,
Och svärdsklang hörs mot pansar
Och sköldarne invid.

Man hörer stridens tummel,
Dess vilda larm och rop,
De döde från sitt kummel
Gått fram till skansens grop,
Till gamla nummer fyra
Der Lundby, Knorring dog
I stridens vilda yra,
När segern dem bedrog

Och utanför den fäldes
Som ax för lien ned
Det tappra folk, som ställdes
Vid skansen, led vid led;
I vida hjeltegriften,
Der hvila deras ben,
Och sagan om bedriften
Är verldskänd länge se'n.

Men verlden har ej hämnats
Det blodbestänkta våld,
Åt tappre män ej lemnats
En mark så blodigt såld;
Derför i Dybböls skansar
Det ryter nattetid
Och svärdsklang hörs mot pansar
Och sköldarne invid.

Hvad bådar vapengnyet
Vid Österhafvets strand?
Månn re'n till nästa nyet
Krigsfacklan är i brand? —
Kort innan sista fejden
Vid Gravelotte, Sedan
Man hörde uti nejden
Densamma vapenklang.

(Våren 1887.)

Till Ludwig Kossuths minne.

(Vid dödsbudet våren 1894.)

Hvem är han, som rider bland tappre husarer
I spetsen för Ungerns ädle magyarer,
Han, som är iförd borgaredrägt
Med dolman kring axlarne häkt?
Den frågan ej här är svår att besvara.
Ty »eljen Kossuth!» ropar hvar skara,
Hvar trupp som på fälten sig ställt,
Gevären mot fienden fält.
»Eljen Kossuth!»

Kring slätter i dal, i Karpaternas skog
Ropet det skallar och ekot ej dog
I tidernas natt, det höres än klart
Och svinner ur verlden ej snart.

Hvilket brak, hvilket gny invid Donaus strand,
När frihetsfacklan i ungrarnes land
Tändes och fördes kring slätter och dal
Och in i magnaternas sal!

Från Pressburg till Maros kanonen då ljöd
Och Görgeys husarer med sablarne bjöd'
Båd ryssar och tyskarne kallt
Vid Theiss-flodens stränder ett halt.

Men frihetens glänsande sol gick dock ned
I blod, när dagen vid Temeswar led
Mot slutet, och Kossuths stjerna den var
Den kommande natten ej klar.

Från främmande himmel den skimrat allt se'n
Och lyst med mildhet på hjeltarnes ben.
Nu har hon slocknat vid sydlig pol,
Midseklets så lysande sol.

Till de vid Dybböl den 18 April 1864 fallne.

(Vid minnesfesten den 18 April 1889.)

Här uppe uti gamla Sverges bygder
Nu talas varmt om edra hjeltedåd,
Och om de sköna, sanna krigardygder,
Ni häfdat in i bleka döden bråd.

I Axel-Stad på Als och Dybböls bankar
Ni slumrat nu i fem och tjugo år
I dunkla grifter, dit så många tankar
Ha vandrat hän, dock kanske mest i vår;

Och till den stund, då ni för sista gången
Grep till gevär med ungdoms-kraftig hand,
Du Dybböls fanevakt i sagan, sången
Du lefva skall i gamla nordanland!

Vid sina sköna, gröna öars stränder
Der sitter Dana sorgsen än i dag;
Med tårad blick hon till er alla sänder
Sin varma helsning i er sarkofag.

Och Svea stolt, hon ser utöfver sunden
Med vemod bort till Dybböls hjeltars graf,
Kanske hon ångrar nu i denna stunden,
Att hon ej mera hjelp åt systern gaf.

Sof ni i ro, ni tappre kämpar alla,
I Köpenhamn vid Als och Dybbölsberg!
Ni troget vaktas i de kummel kalla
Af ärans vålnad, stänkt med blodröd färg.

Skara domkyrka.

(Den 26 Okt. 1894.)

Nu nordanvinden öfver nejden drar
Så kall och bister som i forna da'r,
Den sveper öfver vall vid Skaraborg
Och genom stadens gamla gator, torg.

Den rytande mot tempeltinnar far
Som uti medeltidens dunkla da'r,
Ty nu står templet herrligt, högt som förr,
Med Kristusbarnet vid sin sidodörr.

Du gode Ödgrim, från din stjernesal
Se ned, ty sanning finnes i det tal,
Att kyrkan nu är skön som i den tid,
Hon af dig helgades till Herrans frid!

Se, huru tornen visa upp mot skyn,
De ståtligt hägra emot skogens bryn,
I solskensglans, i vinternattens ljus,
Med norrskensflammor öfver helgadt hus!

Nu smyckad står din sköna tempelbrud,
Den nya tiden återgaf sin skrud,
Och all sin vackra, rika »klädebon»
Och orgelverk dess gamla sköna ton.

I dag är landets konung stadens gäst,
När denna firar sina minnens fest
Med sköna hymner och med fackelglans,
Kring gamla templet som en ärekrans.

Och folket genom kyrkans portar dra'r
Som uti medeltidens dunkla da'r,
Och lyssnar andaktsfullt till körers sång,
Från templets vida, höga pelargång.

Undenäs kyrka.

(Invigningsdagen den 22 April 1894.)

Det var en natt i kulen höstetid
Det sekelgamla templet stod i lågor,
Och orgelverk med klockor smälte samman,
I toner ej, men uti flammans glöd,
När eldens tungor hväste emot skyn
Och blänkte emot skogens bryn.

De gode bönder uti idog nejd,
De slogo hastigt från sig nattens fasa,
De tegel förde fram och kalksten god,
Och bygde pelare af skön granit;
Och nu, »likt fogel Fenix ur sitt grus»,
Stod upp ett herrligt Herrans hus.

De smyckat det i pelarhvalf och rösten
Med målningar i gammal nordisk stil.
De gifvit det ett torn, hvars smäckra spira
Ej like har i hela nejden vid.
På gammal grund i stilfull götisk skrud
De sirat sina skogars brud.

Du tempelbrud, gläns öfver Undens bölja
Och spegla dig i Vikens klara våg!
Må helga elden ifrån bibelorden
Blott vara den, som dina murar når,
Då Herren sjelf derinne, stor i nåd,
Styr dina öden med sitt råd.

I Segerstorpsskogen.

(Nyårsdagen 1895.)

Allt är så stilla, intet ljud
Jag hör i skogens djup,
Der granen nu i juleskrud
Höll vakt vid vägens kant,
Med snö och rim på hvarje gren,
I aftonrodnans sken,
Som färgar ena sidan röd
Och ställer hastigt om,
Att hvarje rimmig diamant
I guldglans glöder klar —
Allt medan månens bleka ljus
Gör andra sidan hvit
Och låter diamanten här
Få glimma i sin rätta färg
I denna sköna vinterqväll
På årets första dag.

Jag stod i skogen andaktsfull
Och såg på granarne
Och lyddes bort till bergets fot
På liflig bjellerklang.
Jag tänkte på det flydda år
Och på det nya, som
I sådan stilla högtidsfrid
Drog in i Nordanland,
Och bad till Gud en stilla bön
Om samma ljufva frid
För egen och för allas del,
Uti det nya år.

Då stämde uti treklang skön
Från stadens kyrketorn,
Dess klockor upp en herrlig hymn
Utöfver nejden vid.
De ringde frid i Ösans dal,
Kring Billingsbergets fot,
De ringde frid åt lefvande
Och öfver dödens grift,
De ringde gamla året ut
Och nya året in.

Och hvart än ljudet trängde fram
Igenom skog och dal,
Det talade till Herrans lof
I stjernklar högtidsqväll.

På årets första, sköna dag,
Mot stilla stjerneverld,
Det skälfde fram i rymden blå,
Mot fria himmelen,
Der jag har far och bröder tre,
Som kanske nu mot jorden se
Och höra nyårsklockans bön
I nyårsqvällen skön.

Kvarkens is.

Och vårsol sken så varm och mild
På snöhöljd, klippig strand
Och smälte frusna drifvan ned
Och löste bäckens band.

Och Bottenhafvets bölja tog
Så glad mot solens kyss,
När hon i skum bland strandens sten
For upp och ned helt nyss.

Men så en dag i Österled
Det mulnar till i hast,
Och stormen hven i nordanland,
Och Kvarkens isbro brast.

Med dån och gny far den i väg
På hvita böljors kam;
Oändlig var den massa, som
Mot svenska kusten sam.

Nu lyser vårsol åter mild
Från molnfri himmel ned,
Men ingen kyss får bölja blå
På strand vid Vesterled.

Hon bunden blef af österns is,
Hon var för fri och glad
Just nu, i vårens första tid,
När sipporna få blad.

Från Lungö fyr och Hernö klubb
Jag skådar isfyldt haf;
Så långt som lotsens öga når
Är endast isig graf.

Men den är skön att se uppå
Så kejserlig i prakt
I vårsols sken, i stjerneglans,
En bild af österns makt.

Hernösand våren 1891.

Said Carnots mord

den 24 Juni 1894.

(Vid dödsbudet.)

Italia, Italia!
Kläd dig i sorgedok!
En af ditt folk har dolken satt
I vännens hjerta in.
Var det det tack, du skulle ge
För ärlig hjelp i nödens stund?
Italia, Italia!
Gjut skammens tåreflod
Utöfver all din rosengård,
Som Frankrike gjort fri
Med sina söners ädla blod
I nödens stund vid Mincio,
Solferino, Magenta och vid Po!

Lyon det firar fredens fest,
Dess rika industri
Är hopad i ett bjelkpalats
Med landets konst och flit.

Med mäktig stämma Said Carnot
Här hållit fredens tal
Och helgat fredens sal.

Midsommarsol i öster stod
Och gaf åt allt sin glans.
När hon sjönk ned vid Alpers bryn,
Blef blodröd bergens snö,
Det blodrödt blef i Rhônes dal,
Och stadens alla gator, torg
De färgades i rödt
Och högröd blef nu himmel blå,
Och så föll mörkret på.

Lyon det firar fredens fest
Med illumination;
Allt är som i ett sagoland
I drömmens gyllne verld.
Se Börsens stolta stenfaçad
Bland floder utaf ljus
Liksom ett féernas palats
I »Tusen och en natt»,
Der inne uti blomklädd sal
Ger staden stor bankett.
Der håller ädle Said Carnot
Sitt tal om fredens höga mål
Och dricker stolt dess skål.

Då smyger anarkisten fram
Igenom vimlet lätt;
Han kommer från Magentas slätt
Med dolk bland blommor lagd.
Med honom drog all verldens skam
Till fépalatset fram.

Och när så ädle Said Carnot
Till trappan hunnit ned,
Han bjuds af bofven Floras skatt
Från Lombardiets dal;
Den venstra handen blommor ger,
Den högra dödens sting,
Och presidenten faller ned;
Snart är den ädle död och kall,
Ibland allt lifvets svall.

Italia, Italia!
Gjut skammens tåreflod
Utöfver all din rosengård,
Som Frankrike gjort fri
Med sina söners ädla blod
I nödens stund vid Mincio,
Solferino, Magenta och vid Po!

Till majoren, innehafvaren af
svenska guldmedaljen för tapperhet i fält,
en af Fredericias hjeltar,

Wilhelm Schmiterlöws minne.

(Vid dödsbudet den 29 Mars 1895.)

Nu uti stjerneverlden
Syns mörka skuggor gå,
De ställa alla färden
Igenom rymder blå.

De lyssnat till cymbalen
Och ordna sig i led
— I ljusa stjernesalen —
Som förr var deras sed.

Med handen Rye vinkar,
Der han i spetsen står,
Hans öga vänligt blinkar
Och fäller hjertlig tår.

En man från Treldeskansen,
En af de gula -- blå
Med gyllne ärekransen,
Syns fram till leden gå.

— Du kom dock hit omsider
»I Sejrensklædebon»,
För alla tiders tider,
Du, Sveas tappre son.

— Här finner du kamrater
Med ärans lagerkrans,
Men ock du Plats soldater
Från blodstänkt Dybbölsskans.

— De alla hit ha landat
Från Danmarks strand och sund,
Sig med hvarandra blandat
Som förr i lägerlund.

— Här ser du Dödsbrigaden*,
Som bär mitt enkla namn.
Hur skön är ej paraden
Vid himlens stjernehamn!

* Under fälttågen 1850 och 1864 var inom danska armén ett allmänt talesätt, att alla, som föllo, gingo till Ryes brigad. General Rye stupade vid Fredericia 1849.

På "champs d'honneur".

Till svenske soldaten i Franska Främlingslegionen
i general Dodds' expeditionskår,
Carl Emil Alméns minne.

På »champs d'honneur», på ärans fält
Mot barbari
Och blodig menskoofferstat
Och tyranni,

Du föll uti din ungdomsdag
Med svärd i hand,
Det budskap kom helt nyss till nord,
Ditt fosterland.

Högt örnbanér med trikolor,
På ära rik,
Sågs fladdra öfver solbränd hed,
Beströdd med lik.

I vilda horders döda ring
Så godt du låg
Se'n strid var slut i Dahomey
Och dagens tåg.

På »champs d'honneur», på ärans fält
Der blef din graf.
Du unge vikingson från nord,
Som lifvet gaf —

För frihet, ljus och men'skorätt
I fjerran land;
För civilisation och fred
Vid okänd strand.

Sof du i ro vid fjerran kust!
Din död var skön.
Den minnas skall i nordanland —
Ditt minnes lön.

Du franska örn — bred vingen ut
På grafven hans;
Han föll ju för din tricolor
I äreglans!

Idsted.

(Fritt efter U. S. F. Grundtvig.)

Det var på Idsteds hedar
Och så i Öfre Stolk,
För gamla Danmarks ära
Der stridde Danmarks folk.
För gamla danska språket
Och för sitt sköna land,
Der stredo unge hjeltar
Som gamle Hildetand.

Der föll den gamle norrman,
Den djerfve Schleppegrell,
Han räknat mera kulor
Än hagel hårda fjell.
Der föll den sköne Læssöe
Vid ännu unga år,
Och för mitt danska lejon
Det var ett hjertesår.

Der föll i ungdomsvåren
Så mången tapper sven;
I Tyskland kanske tror man
Vi ha blott få igen,
Men än med lien mejar
Vår ungdom sädens topp,
Som blommorna på ängen
Hvart år den växer upp.

Guds fred med våra döde
I Danmarks rosendal!
Guds fred med dem, som blödde
Af djupa hjerteqval!
Vår kärlek ha ni alla,
Befäl som menig trupp,
Som tappert stod' och fäldes
Som blad i blomstergrupp!

Gud gaf en herrlig seger
I Julisommardag,
Från morgon intill middag
Var åska, slag på slag,
Men när i middagstimman
Jag såg den gyllne sol,
Då vunnet var guldsätet
Till Danmarks drottningstol!

Från Als till Danevirke
Från Sli till Egers — dörr
Skall Danmarks lejon springa
På gyllne grund som förr.
Hos angler och hos friser
I festligt vännelag
Skall sjungas kämpavisor
Om segerns Julidag.

Och när som Danmark gråter
Guldtårar hvarje gång,
Dess öga äfven perlar
Vid hafvets vemodssång.
Då skälfver rosenhäcken
Vid Östensaltens haf,
Der Danmarks Julihjelte
Fann blomhöljd hjeltegraf.

Hvad näktergalen sjöng

aftonen den 25 Juli 1850.

(Fritt efter U. S. F. Grundtvig.)

I sommardag jag gaf mig ut att höra
Fogelsång, som hjertat kunde röra,
I den djupa dalen,
Var ju näktergalen
Innerst i den mörka, gröna salen.

Men der var ingen fogelsång att höra,
Åskor ljödo ständigt i mitt öra,
Mörk var himlen vorden
Rundt om skälfde jorden,
Det var som en domedag i norden.

Det var ej godt för mig min smärta kufva;
Blomster små, de gräto på hvar tufva,
Tårarne de strömma,
Danske hjertan ömma
Tycktes all sin smärta nu uttömma.

Jag gick med sorgset sinne till min boning
Bad till Gud, bad om huld förskoning
För de kinder bleka,
För de liljor veka,
För de rosor, som för vinden leka.

Då kommo englaröster i mitt öra,
Gå nu ut så får du sånger höra
I den djupa dalen,
Bort till näktergalen,
Och de andre sångarne i salen.

Så gick jag ut i sommaraftonstunden,
Allt var klart och tonefull var lunden,
I den djupa dalen
Satt nu näktergalen
Innerst i den mörka, gröna salen.

Från Stendrupsskogen kom han glad i hågen,
Högt han sjöng: jag flugit öfver vågen,
Blodröd vinge svingat,
Nyheter jag bringat,
Ljufligt de i danska öron klingat.

Tystnat ha nu åskorna i slagen,
Der Holger Danske höll de gamla tagen,
Trollen bort ha sprungit,
Slesvig har man vunnit,
Danmark sina gamla gränser funnit.

Nu Danmarks folk till Ejderen skall höra,
Fogelsång, som kan dess hjertan röra.
I de djupa dalar,
Klingen näktergalar,
Uti edra mörka, gröna salar!

Vid läroverksadjunkten fil. licentiaten

Albin Wilhelm Hallstedts jordfästning

å Sköfde kyrkogård

Pingstdagen den 21 Maj 1893.

Det var en morgon skön och klar,
I vårens milda tid,
Du drog din sista matta suck,
Då slutad var din strid

På plågans bädd, så orofull
För syskon, far och mor,
För vänner många, blott du sjelf
På lif och glädje tror.

Derute sjöngo foglarne,
Och trasten slog sin drill,
Det vårdag var i nordanland,
När anden hemåt vill.

Uti din ungdoms sista tid
Ditt matta öga slöts,
Det fick ej skåda sommaren,
Af solens glans det bröts.

Och hvarför, hvarför, fråga vi,
Som stå här, båren kring,
Bröts han ur ljusets riddarvakt,
Ifrån de lärdes ring?

Han sjelf ett svar nu kunde ge
Från stjernerymden ned,
Men der är tyst och vi gå bort
I sorgsna, mörka led.

Beväringsrekryten.

(Melodi af *C. O. Gumælius.*)

Jag fått mig tröja blå
Med blanka knappar på,
Och bandolér så nätt,
Gevär med bajonett.
Jag redan lärt mig skyldra
För kung och fosterland,
Och uti kedjan myllra
Så flinkt i truppförband.
Jag är en tapper svensk rekryt, fallerallala,
Förutan svek, fallerallala, och skryt, fallerallala,
Jag är en tapper svensk rekryt
Förutan svek och vank och skryt,
Hurra!

När jag från hemmet gick
I enkelt borgligt skick,
Blef flickan blek om kinn',
Hon sorgsen var i sinn',

Tog henne då i handen
Och kysste hennes mund
Och sa', att hjertebanden
Stå fast i denna stund.
Jag är en tapper svensk rekryt etc. etc.

Hör trummor larma trram,
Vår bataljon går fram,
Se fanan blå och gul,
Den färgen är ej ful,
Och »vrövlar» någon detta,
Med mig han göra får,
Jag »ham» en gång skall sätta
Ur stridbart skick med sår.
Jag är en tapper svensk rekryt etc. etc.

Mitt ljusa kors i glans
I verld' ej lika fans,
»Det flaggar i vår hamn
Och från soldatens famn»,
Det lyst i stridens vimmel
Vid Leck och Breitenfelt,
Mot vinterqvällens himmel
Carl Gustafs tåg vid Bält.
Jag är en tapper svensk rekryt etc. etc.

Min mor i hemmet går,
Och far han tegen sår,
Och rågen växer upp,
Blir hög som kunglig trupp.
Allt för att hemmen värna
Och gyllne skördarne
Vi alla gå här gerna
I kronokläderne.
Jag är en tapper svensk rekryt etc. etc.

Mitt hjerta klappar friskt,
Mitt mod är ständigt kriskt.
Jag är så disperat,
För Sverige strax parat
Mot slaver, saxer, vender,
Hvar än man ovän såg,
Hvarthän man mig än sänder
Att gå i ledungståg.
Jag är en tapper svensk rekryt etc. etc.

För flickan och mitt land
I ordnadt truppförband
Jag tappert kämpa skall
Kring gamla Sveriges vall.

Från Narva har jag läran,
Hur hurtigt det skall gå,
Från Lützens slätter äran
Mig vinkar framåt då.
Jag är en tapper svensk rekryt, fallerallala,
Förutan svek, fallerallala, och skryt, fallerallala,
Jag är en tapper svensk rekryt
Förutan svek och vank och skryt,
Hurra!

Till Hildegard G . . . r.

(1894.)

Om jag nu vore frisk och kry
Som lifligt vinterny,
Jag skulle villigt göra allt,
Hvad du har mig befallt.
Jag ville bli en trogen bard
Åt fager Hildegard.

Men nu så är jag loj och tvär —
På väggen hängt gevär,
Af sjukdom matta ögat led,
På hela lifvet är jag ked.
Jag passar ej till sångarbard
Åt fager Hildegard.

Men jag kan drömma himlen full
Med rosor utaf gull,
Som skakas ned af englahand
Mot nordiskt sommarland,
Och hennes stig med blom besår,
Der hon i solglans går;

Och drömma om en riddarborg
Förutan hvarje sorg,
Der hon är herrskarinnan mild,
Ej från sin make skild.
Han sjelf är tapper, trogen bard
Åt fager Hildegard.

Till vännen Lars T—t.

(På hans bröllopsdag den 1 Maj 1895.)

De svunnit utur tiden
Tolf arbetsamma år,
Som du i Billingsstaden
Med första maj i år
Afslutat med att föra
Din brud till altarrund,
I helga templets korhvalf,
I helig högtidsstund.

Hur skön låg då din kyrka
I aftonrodna'ns glans,
Med gamla träd omgifven,
Som värdig ärekrans!
I knoppning stod hvar blomma
I parkens pelargång,
Och foglarne i träden,
De sjöngo vårens sång.

Du varit kär för många,
Värderad af en hvar,
För alltid har du lemnat
Ett aktadt minne qvar,
Du städse har predikat
Ett lefvande Guds ord,
Som pastor du utvecklat
En flit, ej ofta spord.

Nu lemnar du den staden,
Som ständigt var dig kär.
Tag med på bröllopsfärden
Min enkla hyllning här;
Men när du med din maka
Nått Nossans sköna strand,
Tänk då ibland tillbaka
Mot Billingsbergets rand!

Och när som Näcken spelar
Vid Forshalls höga fall,
Och när der elfvor dansa
Vid strömmens tonesvall,
Stäm in med orgeltoner,
Med frisk och klar tenor,
Och nejd omkring skall lyssna
Mot gården, der du bor.

Och när snart gula liljor
I vassen sköna stå,
Och Näckens rosor skälfva
Bland blad på böljor blå,
För båten ut från stranden,
Fram genom lunden sval,
Hvars höga alar bilda
Din gröna bröllopssal!

Och när du ser mot bergen,
Der elgen stiger fram
Och blickar öfver nejden
Ifrån sin branta kam,
Se ock mot Venerns bölja,
Mot bördig slätt vid Flo,
Och du skall ljufligt känna
Det skönt dernere bo.

Vid Kungslenamonumentets aftäckning.

(Midsommarafton 1895.)

I svenske män, som vörden fädrens minnen,
Må deras bragder fängsla edra sinnen!
Här stredo de med ära för sitt land
Med hjertan flammande i segerns brand.

Och ännu uti kulna vinternätter,
När stormen rasar öfver berg och slätter,
Bland dån och gny det klingar hjeltedikt
Om alla dem, som här ha gjort sin pligt.

Här står nu vård, som Vestergötland gifvit,
Och mejseln har uti graniten skrifvit
Den plats, de ärat på sin hjeltefärd
Med yxa, rosenkrans och eggadt svärd.

Tag gärden mot, ni vålnader omkring!
Vid Jemmersled än står den vida ring
Af mossbelupna kummel, graf vid graf,
Kungslenaslätten eder alla gaf.

Bland fädrens stoft, der hvitna danske ben;
Men hatet, det är glömdt för längese'n.
Emellan tappres andar blef det frid,
Se'n vinterdagen slutat blodig strid.

Och folket invid Beltens väna stränder
I dag en helsning hit till nejden sänder,
Ty som vid Lund, i samfäld griftegård,
Här blifvit rest en värdig minnesvård.

Så länge Nordens helgdagsklockor ringa
Och öfver strömmar Sverges lejon springa,
Skall den förtälja fädrens hjeltemod
Och ädla Danmarks spilda hjerteblod;

Om bönder, hvilka sina lif ej sparde,
Och voro medeltidens svenska garde,
Som stredo här med ära för sitt land
Med hjertan flammande i segerns brand.

Ett sommarminne.

(Från Vestkusten 1894.)

Fiskare, får jag dig följa
På din fria, yra bölja
Bort till Gullmarsfjorden, hamnen,
Vesterhafvet bär i famnen?
Lägg då båten intill hällen,
Än vi ha en stund till qvällen.

Främling, vill du ut på fjärden,
Strax vi börja segelfärden!
Sätt dig här invid min sida,
Länge skall det icke bida
Innan du till fjorden hinner,
Der ditt öga fägnad finner.

Brisen var god och kom från N. V. Malmön låg framför. Snart voro vi der och gingo upp att beskåda det stora stenhuggeriet. Hvilket vimmel af arbetande karlar, hvilket rassel från bortåt ett par hundra mejslar, hackor och släggor. Högst intressant att vandra omkring på denna klippö bland kraftigt arbetsmanskap och färdighuggna eller under arbete varande pelare, sockelstenar och grafmonument, bland dessa gigantiska delar af John Ericsons mausolée, som ännu icke hunnit afsändas till Filipstad.

Som en jette bland allt detta pittoreska virrvarr låg Kungslena-monumentets öfra del, skrofligt och ofullbordadt, och tycktes det oss som om klippstycket af jettehänder gripits ur bergens innandöme och framsläpats hit.

Vinden fortfor att blåsa friskt från N. V. Himlen var klar, men mot solnedgången kunde det mojna af, menade min vän fiskaren. Derför, farväl du intressanta Malmö med all din granithårda industri, dina polerverk och hyflerier.

Hastigt jag nu stranden följer,
Moln ej längre solen döljer;
Klar och herrlig, varm hon strålar
Öfver haf och bergvägg målar.
Se der borta öar simma
Uti solig hägringsdimma.

I solnedgången voro vi nedom de rätt höga, här och hvar afrundade klipporna vid Stångehufvud, der Lysekils allbekanta strandpromenad slutar. Så långt ögat kunde nå, stod från bergväggen en skimrande ljusflod ut åt det nu lugna hafvet, och sol och flod belyste med en magisk glans bergens underliga formationer och de här och hvar på höjden stående badgästerna, som kommit hit för att se solen gå ned i oändligt haf.

Vi funno en landningsplats och vandrade upp på höjden, der ledfyren står, och sedan ned i den närbelägna »Valhalls sal» och hvilade oss en stund i »Högsätet» invid den mörka, gigantiska bergväggen och sågo huru solen sänkte sig ned i det grönblå hafvet, och huru dess sista strålar med underlig färgprakt lyste in i den eljest så mörka bergklyfta, längs hvilken strandpromenaden leder upp till »Bredablick». Ännu stod den gyllene solfloden qvar på hafvets yta, skimrande och glittrande, men så småningom började den försvinna, och med solens sista stråle var den borta. Och med ens blefvo bergen kring Valhalls sal mörka, hemska, och hotfullt tycktes de svarta klippblocken blicka ned. Dagen hade varit varm, men nu drog en skarp kyla genom klyftan. Hastigt blef det kallt och öde i detta stela, mörka dödsrike vid Stångehufvud, man gifvit namnet Valhalls sal.

Vi kommo ned till båten för att segla in i den bredvid liggande Gullmarsfjorden — vårt lands vackraste vik, som ju många påstå, då fiskaren sade:

— Se här var det, som hafvet nyss tog henne.

— Hvilken henne? frågade jag förvånad.

— Ellen Markman kallades hon. Di sa,' hon var den fagraste tösen, di hade derinne på Lysekilen, svarade fiskaren med sin säfliga stämma.

Nu rann det mig i hågen, att jag under våren läst ett telegram från Lysekil, hvilket i korta ordalag förtäljde, att under söndagens svåra storm slog vid strandpromenaden en våg upp och medförde 22-åriga telegrafisten Ellen Markman.

Efter fiskarens berättelser kunde jag, der jag nu stod på sjelfva olycksplatsen, lätt fatta situationen med alla till denna hörande förhållanden.

Den unga telegrafisten var en liten mörklockig, vacker sylfid. Litet fantastisk tyckes hon varit. Hon svärmade för haf, sol och för resten för allt skönt i naturen. Här ute vid sjelfva hafsbandet var hon i sitt rätta element. Hon älskade sitt sköna, oändliga haf, och nästan hvarje dag sågs den lilla väna gestalten sväfva hit bort till Stångehufvud och Valhalls sal. Hit drogs hon som af en oemotståndlig makt. Och den nämnda stormiga söndagen stod hon derför ånyo här, tankfull men full af beundran lyssnande till bränningarnes dån medan hon betraktade de grönblå vågornas kamp med bergens klippor.

Våg efter våg nådde intill hennes fot, hon stod dock hänförd qvar och ville ej lyssna till en väninnas varnande rop. Men nu blefvo hafstrollen än vredare.

Var det ej nog, att bergen trotsade deras makt? — De sände en våg högt upp bland klipporna och hemtade den trotsiga ut till sig och qväfde henne i sina mjuka men kalla armar.

Jag betraktade tankfullt det nu så stilla hafvet vid mina fötter.

Lilla Ellen Markman, jag såg dig aldrig, visste före din död ej ditt namn, men knappast har någons död så gripit mitt sinne som din, när jag stod på berghällen, från hvilken vågen hemtade dig till sig och slöt dig i sin kalla famn!

Och som ingen tidning, det jag vet, nämnt något vidare om din död, vill jag här om densamma lemna några detaljer.

Den unga flickans lik blef samma dag funnet och i båt fördt in till Lysekil, der allmän sorg blef rådande, ty alla hade känt och värderat henne. Föregående fredags afton hade det varit bal inom samhället, och liflig och yr, full af lefnadslust, hade Ellen Markman dansat med flere af köpingens yngre herrar. När hon nu, efter jordfästningen i kyrkan, fördes till den ångare, som skulle afgå till hemmet i Malmö, bars hennes blomhöljda kista af balkavaljererna. Hela samhället var vid bryggan och deromkring. Platsens pastor höll ett till allas hjertan gående tal, och en kör af skolbarn sjöng. Två den aflidnas bröder tackade på familjens vägnar för allt deltagande, som visades deras systers minne. Stranden var kransad af sorgsna skärgårdsbor.

Dagen var solig och stilla. Öfverallt svajade flaggor på half stång. Klockorna ringde.

Så gled båten sakta från hamnen ut på den nu spegelblanka Gullmarsfjorden.

Skolbarnen uppstämde:

»Jag går mot döden hvar jag går,
Min väg bland dolda skiften
Må löpa jemnad eller svår,
Så bär den dock mot griften.»
etc. etc.

Stunden var gripande och skall lifligt minnas af de tusenden, som sorgsna blickade ut mot den bortilande ångaren.

Farväl, farväl, mång' rosenkrans
Som minne af din elfvedans
På våra kala skär
Du tager med till solig lund
Vid vida, sköna Öresund
Att pryda grafven der.

Farväl, farväl, du lilla vän —
Hvars ande gått till himmelen —

Du alltid minnas skall,
I Lysekil och Valhalls sal.
Der du med elfvor gick på bal
Vid hafvets tonesvall.

Men trollen uti Skagerack,
De säga intet vänligt tack.
Vid Stångehufvuds häll
De sitta nu i skummig tång
Och skratta hela dagen lång
Och än i senan qväll.

* * *

När vi för nattvinden sakta gledo in på Gullmarsfjorden, hade aftonrodnaden gjort den ståtliga viken violett. På dess yta var ett vimmel af båtar, som i den röda belysningen tog sig synnerligt pittoreskt ut. Skaftölandets bergvägg sågs mörk i fjerran, men åt motsatt håll lyste det vida hafvet hvitt mellan öar och skär. Skymning bredde sig öfver berg och fjord. Himlen blef dunkelblå och dess stjernor tändes, en efter annan, och speglade sig i vågen. Månen började visa sig öfver de höga bergen i vester och snart spred den sitt hvitgula sken öfver land och haf och slog en den herrligaste ljusbrygga tvärs öfver fjorden.

Från den närbelägna stora badorten vid Lysekil hördes liflig musik, glam och skratt och skri från lekande barn, och när vi landat, fann jag ett vimmel af badgäster längs hela den vackra, på sina ställen rätt lummiga strandvägen. Alla sågo med beundran ut mot hafvet och fjorden med dess gyllene, glittrande ljusflod.

Jag vandrade fram mot det vackra societetshuset och gick dit in. Der var »soiré dansante» besökt af hundratals damer och herrar från alla delar af landet. Ett ståtligt led af unga, eleganta damer i skära och hvita drägter sväfvade i françaisen fram, ej olik en rosig sky, mot kavaljerernas rad. Ett bedöfvande sorl uppsteg mot den vackra salongens brutna takhvalf.

Här inne pulserade lifvet. Här klappade hjertan varmt och friskt, här genljöd skratt, bägarklang och liflig musik, här bländades man af all denna ungdomliga fägring, dessa strålande blickar och rosiga kinder.

Ja, nog var här fest och stämning. Men hur skönt, lekande och glänsande lifvet här än syntes, för mig var det dock vida skönare och mera stämningsfullt derute, i den mörka Valhalls sal, ensam med bergen och hafvet, min vän fiskaren och — Ellen Markmans minne.

I Breslitowski.

(En sångare- och garnisonshistoria.)

Jag råkade våren 1894 i en af Vestgötastäderna samman med Rybergska sångarsextetten. Tre af dess medlemmar, hrr Rosenvall, Gode och Jacobsen, hade år 1891 tillsamman med en fjerde svensk, hr Hammarén, med skiftande lycka gjort en tur genom norra Sverige, Finland och Ryssland.

Jag sporde dem något om färden i det stora tsarriket och deras intryck af det för oss svenskar i allmänhet så okända landet, och fann då, bland mycket annat, värdt ihågkommas, att våra fyra svenska sångarbröder, likt Carl XII:s skaror förr i verlden, till en början gynnades af en lysande framgång, men vid stränderna af Wolga och Don och ned i Ukraine begrep man sig ej på svenska toner och svensk sångkonst, och derföre gick det till slut rent rasande för qvartetten, och i så godt som utblottadt tillstånd — frackkostymerna voro dock bevarade — kom den en dag till den ej särdeles långt från tyska gränsen utanför

fästningen Breslitowski med samma namn belägna staden. Fästningen hade då 6,000 mans garnison. Staden är rätt folkrik.

Qvartetten erhöll logis på ett värdshus af tredje eller fjerde rang och tillstånd att sjunga i en lokal, besökt af polska krämare och ryska soldater. Ej heller dessa visade intresse för den svenska sången och qvartettens belägenhet blef för hvarje dag allt mera förtviflad. Hade ej värdens dotter, som tyckte det var synd om de bleke gossarne, en och annan gång till dem i smyg praktiserat litet mat och skänkt dem ett och annat mynt, hade de lätt kunnat falla i hungertyfus.

En förmiddag sutto de mållösa af bekymmer och svält, då det häftigt knackade på dörren och utan vidare rycktes den upp och in steg en ung manlig gestalt, iförd den ryska officersuniformen.

På ren, den mest välljudande svenska sade han, sedan han hastigt fixerat sångarne:

— Är det här, de svenske sångarne bo?

Sångarne blefvo vid dessa ord så förbluffade, att de med svårighet fingo mål i mun.

Sedan frågan emellertid blifvit bejakad, sade officern:

— Jag är löjtnant Carl Less vid Åbo bataljon, för ryska språkets lärande kommenderad till ett af regementena här, gör mig det nöjet sjung en sång för mig!

Hammarén, så berättade sångarne, tog stämgaffeln, slog den mot bordet. Vi lyssnade till den dallrande tonen.

— Torpflickan, hviskade H.

Och vi stämde upp Runebergs herrliga dikt i en samklang som kanske aldrig förr. Vi voro rörda, men detta störde ej den melodiska sången, snarare tvärtom. Löjtnant Less hörde oss stående, men slutligen satte han sig. Klara tårar strömmade då utför hans manliga, ärliga anlete.

När vi slutat sången, var det fem, som gräto i vårt låga kyffe å det usla värdshuset.

Sakta torkade löjtnanten bort sina tårar.

En graflik tystnad rådde.

Men hastigt reste sig officeren och utropade hurtigt:

— Du gamla kära svenska språk, hvad du är skönt i dikt och toner! — tack för er sång och nu till något annat.

Derpå kommenderade han in en af betjeningen.

— Fins det champagne på det här stället, sade han på ryska.

Ja, det fans verkligen, och strax stodo två buteljer på bordet.

Nu snart sågo vi lifvet i en annan dager. Sångarfanan höjdes åter högt, och i upprymdt tillstånd fördes vi af löjtnant Less till officerskasinot. Här träffade vi baron Sacklén vid gardesbataljonen i Helsingfors, löjtnant Nils Blom, tjenstgörande vid gardesgrenadierartilleriet i Warschau, och stabskaptenen Blomqvist vid samma regemente.

Dessa officerare visade oss, liksom förut löjtnant Less, den största artighet och välvilja. Vi inbjödos till middagen och sjöngo derunder flera sånger, följda af de perlande vinglasens klang och en entusiasm, som här, i detta intelligenta lag, var alldeles okonstlad.

För ett par, tre hundra officerare konserterade vi derefter på aftonen, hvarefter följde supé och till sist ett stormande champagnekalas.

Uthungrade som vi förut varit, slog oss all välfägnaden åt hufvudet, och fram på natten, när vi skulle begifva oss till ett af våra finske vänner anordnadt bättre logis, voro vi, det må ursäktas oss, något knäsvaga.

Löjtnant Blom tog en af oss under armen och tillsade derpå sin stora ulmerdogg att taga en annan om hand. Denne skulle hålla sig i den reslige hundens halsband och på så sätt stödjas.

Jag låter nu denne sångare sjelf berätta, hvad som vidare tilldrog sig den natten och ett och annat om lifvet i den stora garnisonsorten under de följande dagarne.

— Vägen gick längs en esplanad. Utanför denna var en kärrtrakt. Hunden gick stadigt och jemt. Hvad han hade för tankar, kan nu ingen veta. Jag märkte ej att han vek från vägen, visste ingenting af, förrän jag nästan till axlarne befann mig i dy. Nu blef jag fullt redig och sökte med hundens hjelp krafla mig upp. Men ulmerdoggen vek undan, skälde några gånger och sprang derpå sin väg. Jag sjönk allt djupare vid

försöken att taga mig upp. Situationen var obehaglig. Ingen hörde mina rop. Min sista stund syntes nära.

Farväl, du sångarlif,
I Polens dy det slöts.

Men när belägenheten var som mest förtviflad, kom hjelpen.

Wow, wow, wow hördes ulmerdoggens skall, när han ånyo stod invid. Jag grep ett häftigt tag i doggen och lyckades, ty denne kunde ej så hastigt dragas ned i dyn, öfver hans breda rygg krafla mig upp till den strax invid belägna fastare marken. Nu var det min skyldighet att rädda hunden och efter stor möda lyckades det ock.

Just som vi båda voro räddade och doggen skällande af glädje sprang omkring mig, hördes ett häftigt sabelskrammel och minst ett hundratal officerare kom springande ned till kärrstranden.

Nu förstod jag, hvarför hunden sprungit ifrån mig.

Men hvarför ledde han mig ut till kärret? Ja, detta är en fråga, som ingen kan besvara och något som, det jag tror, min vän ulmerdoggen just ej heller vidare har reflekterat öfver.

Den här händelsen var riktigt i de ryske officerarnes smak. Historien berättades följande dag på officerskasinot, inne i fästningen, på exercisfältet, vid

paraden. Alla hade roligt åt den. Jag vet ej hvem som blef mest uppmärksammad af oss båda, jag eller doggen.

Vi voro officerarnes gäster under flere för oss särdeles angenäma dagar. Konsert hvarje afton. Så en dag kom bud att kommendanten-generalen ville inne på fästningen höra oss. En täckt vagn, så inrättad att ingen kunde från den se ut, afhemtade oss. Den rymde, utom oss fyra, en af de finske officerarne och en beväpnad soldat. En soldat satt bredvid kusken och en kyrassier red på hvardera sidan. Så eskorterade, höllo vi vårt intåg i fästningen Breslitowski.

Vi körde in på en stor gård och fördes derpå upp i en ofantlig sal, fyld af officerare. En estrad var anordnad och på den togo vi plats. Främst af alla satt generalen, en högrest barsk herre med stora mörka mustascher.

Jag vill ej veta af några ledsamma saker, sade han, något lustigt skall det vara.

Här är bäst lyda order, tänkte vi, och så klämde vi till med:

Vi ska' ställa till en roliger dans,
vi ska' dansa både krona och krans
af bruden.
Hej hopp . . . . . .

Nu reste sig generalen, blek af vrede, och ropade: stopp! — tyst!

Sedan vände han sig till officerarne och röt, pekande på oss:

— De äro ju tyskar, de der!

De finske officerarne skyndade fram och betygade på heder och tro, att sångarne voro svenskar, och flere högre officerare, som omgåfvo generalen, påstodo detsamma.

— Ja, men de sjunga ju tyska.

— Nej, nej, herr general, det är svenska, menade finnarne. Nu började generalen lugna sig. Ett svenskt ord hade han aldrig hört och i hastigheten tyckte han, som många utländingar, att språken voro lika. På allt hvad tyskar hette var generalen ursinnig sedan förra året, då han gaf sin tillåtelse åt två tyska positivspelare att inkomma i fästningen, för att med sina toner och sånger roa garnisonen. Efteråt befans, att positivspelarne voro tyska officerare.

— Nå, nå, sade generalen om några ögonblick, jag har väl misstagit mig — fortsätt!

Så stämde vi upp prins Gustafs: »Glad såsom fogeln i morgonstunden», »Vi äro muntra musikanter» o. s. v. Värst af alla att applådera var generalen. Konserten inbringade oss 100 rubel.

På samma sätt vi inkommit, blefvo vi eskorterade ur fästningen.

I staden stannade vi ännu några dagar som officerarnes gäster. När vi reste, var en hel skara af dem vid stationen jemte ulmerdoggen, som tittade upp till

den vagn, der vi tagit plats, och sade på sitt språk: Wow, wow, wow och tjöt derefter en repris, för att gifva tillkänna, att den här afresan var han ej just vidare förtjust åt. Vid kupéfönstret stodo Less, Blom, Sacklén och Blomqvist och skakade hjertligt våra händer.

— Farväl, farväl!

Som tåget gled från perrongen uppstämde vi:

Vårt land, vårt land, vårt fosterland,
Ljud högt, o dyra ord!

De finska officerarne blottade sina hufvuden. Och vi, som nu åter reste ut i vida verlden, vi erinrade oss vid sångens toner, hvad löjtnant Less några dagar förut yttrat: Du gamla kära svenska språk, hvad du är skönt i dikt och toner!

Ett pelsfoders historia.

(Skiss från anno 1864.)

De danska förposterna och deras understöd, tillsammans åtta bataljoner, hade hela dagen den 3 februari 1864 framför Danevirkeställningen varit i förtviflad kamp med österrikiska hufvudstyrkan och mäst vid Bustrupp, Ober-Selk och Jagel med skiftande lycka leverera verkliga bataljer. De hade derunder förlorat flere hundra i döda och sårade, men kunde trösta sig med, att fienden lidit än svårare förluster. Vid skenet af brinnande gårdar drogo de sig, sedan österrikiske generalen Gondrecourt fram mot aftonen lyckats bemäktiga sig höjden Kongshoi, närmare mot hufvudställningen.

Soldaternas kinder hade hela dagen varit glödande af värme och ifver, otaliga svettdroppar hade från ljus- och mörklockiga pannor perlat ned. Nu, när allt blifvit temligen lugnt igen och man skulle bivuakera, kändes kölden svår. Af svett var man ju genomvåt in på bara kroppen.

Värst var det för posterna uppe på sjelfva de gamla vallarne, ty der blåste nordanvinden frisk genom de sekelgamla ekarnes kronor. Alla huttrade och fröso, ej minst tjugofyraårige Jens Mortensen Aaby, en svartmuskig, undersätsig soldat vid öfverste Scharffenbergs brigad. Hans mörkblå ögon flammade ännu af stridslust men kinderna voro bleka, något som likvisst ej missprydde hans intelligenta drag. Men trots kölden var han hurtig, der han gick och vaktade drottning Thyras gamla vall och derunder sparkade friskt i snön, axlade sig och slog armarne i kors öfver bröstet, allt under det han tänkte på gamla minnen och sägner om dessa underliga gamla befästningar, der förr i tiden fäderna utstått mången kamp och nu, flere sekler efteråt, skulle spela en ingalunda ovigtig rol i hans lands krigshistoria.

Han tänkte på kung Dan, på Abel och drottningarna Tyra och »sorte Greta», på kung Niels och Erik Plogpenning och general Hedemann, som strax bakom, påskdagen anno 1848, en hel dag med 10,000 man kämpat mot närmare 30,000 tyskar. Men mest voro dock hans tankar på drottning Margareta, den »sorte Greta», och han tyckte en stund nästan, att han såg henne på sin svarta eldsprutande hingst i vild karrier komma ridande under sin nattliga färd från Hollingsted till Hadeby vid Slien.

Men oaktadt alla dessa fantastiska tankar på gamla minnen och sägner, kunde dock soldat Jens

Mortensen, till skilnad från många andra Mortensener vid kompaniet, gemenligen af gårdsnamnet kallad Aaby, fram mot morgonen ej tycka annat än att han haft en mycket otreflig natt och att han mådde »som en prins» fram på förmiddagen, då han i en gård bakom ställningen fick eget logis i en liten kammare tillsammans med ett tjugotal kamrater. Man låg som packade sillar på golfvet och vräkte sig, under det elden flammade i en jernkamin. Ack hur skönt, hur herrligt var ej lergolfvet i stugan mot drifvan ute kring Tyras och »sorte Gretas» gamla vallar!

De flesta sofvo och drömde om hem och anhöriga, om »kärestan» och om österrikarne, och de vakne pratade om gårdagens händelser.

Så kom en korpral in i rummet och lemnade några bref och ett par paketer. På ett af dessa stod: Till menig Jens Mortensen från Aaby.

Förtjust grep soldaten sitt paket och såg, jemte flere andra, på adressen.

— Det är fruntimmersstil, sade alla. — Ja min lif och själ är det så, menade Jens och ref upp omhöljet.

— Ett pelsfoder! ropades i korus.

— Ett sådant skönt, mjukt, varmt och lätt pelsfoder, alldeles färdigt att fästas vid kappan!

Jens Mortensen Aaby vägde sin skatt i handen. Förvånad var han och än värre blef det, när ur fodret föll en liten papperslapp, på hvilken han läste:

»Slåss bra; stig i graderna. På det Ni ej må frysa, sänder Eder en dansk flicka pelsfodret till sin vinterkappa.»

Nu satte sig Jens Mortensen Aaby åter ned för att falla i de angenämaste funderingar, öfver hvilken Guds engel der i hembygden det kunde vara, som skickat honom fodret till sin eleganta, varma vinterkappa.

Till en början irrade tankarne hit och dit, men slutligen stannade de vid ett enda mål. — Men kan det vara möjligt, sade han för sig sjelf, och hans kinder började brinna lika ifrigt som föregående dag under handgemänget med österrikarne.

Ett par af kamraterna voro utlärda gesäller i det ädla skräddareyrket. Nål och tråd funnos i ränslarne. Om en liten stund var det sköna, lätta, dyrbara pelsfodret insydt i kommiskappan.

Fram på eftermiddagen var uppställning. Alla inom kompaniet visste redan, att Jens Aaby fått pelsfoder till sin kappa, och nu skulle detta beskådas och afundas. Alla skulle känna och taga i fodret. I hela kompaniet fans nu ingen så väl utrustad man som menig Aaby, förutom premierlöjtnant von Dewitz, ty äfven han hade pelsfoder i sin kappa. Löjtnanten skulle förstås äfven känna och se.

— Märkligt det här, sade han och öppnade sin kappa, det der fodret är ju alldeles lika mitt.

Menig Aaby rodnade som en ung flicka.

Då aftonen kom, gick löjtnanten och kompanikommendören von Dewitz åter på post med sitt kompani. När nu menig Aaby patrullerade på drottning Tyras gamla vall, så frös han inte, ehuru kölden var bitande; det sköna, mjuka pelsfodret slöt sig så varmt och tätt omkring hans välbildade gestalt. Ej en tanke hade han på drottning Margareta och hennes eldsprutande hingst, men i stället tänkte han jemt och samt på en välboren fröken, en adertonårig blondin, som dertill var syster till hans löjtnant och dotter till ingen mer och mindre än den stenrike riddargodsegaren von Dewitz å Aaby, hos hvilken hans fader var gårdsfogde.

Den unge soldaten hade likt fadern egnat sig åt jordbruket, hade genomgått landtbruks- och mejeriskola, och gamle von Dewitz' mening var, att han en gång skulle efterträda fadern. Den unga fröken Franziska von Dewitz hade han allt sedan sin gosstid egnat en ridderlig uppmärksamhet, men olikhet i börd och samhällsställning hade gjort, att han ingen gång drömt sig henne som fästmö. Vid hans aftåg från hemmet kort före jul, hade den eleganta, adliga fröken visat sig mycket upprörd, men, så hade han reflekterat, sådan kanske hon var mot hvarje aftågande soldat, som i hennes hem sade farväl. Han tänkte ej vidare på den vackra blondinen, hennes skära kinder, blå ögon och vågiga hår ända tills nu, då fodret till hennes pelskappa kom.

»Slåss bra, stig i graderna», hade hon skrifvit.

Skulle han bli löjtnant, bli hennes jemnbördige, fria till flickan, få ja och bli — lycklig?

Detta voro verklighetstankar, långt angenämare än de gamla minnena och sägnerna om all herrlighet förr i tiden omkring Danevirkes vallar och Gottorps slott.

Fram på natten samlades kompaniet och afmarscherade från vallen. Tillsammans med regementet nådde det snart staden Slesvig och intåget begynte. Öfverallt stodo trupper marschfärdiga och artilleri och tross ryckte nordpå. Återtåg sålunda.

Jens Aaby blef misslynt. De sköna tankarne på fröken Franziska voro visserligen så herrliga, men likväl märkte han, huru djupt fäst han var vid de gamle vallarne med alla deras minnen, och nu skulle de öfvergifvas med sina skansar och kanoner. Han hade fast beslutat att lyda fröken von Dewitz' bud: »Slåss bra och stig i graderna» och började tvifla på, om detta kunde låta sig göra lika bra under reträtt som vid anfall. Kommer dag kommer nog råd, resonerade den nu i sin pelsfodrade kappa så välmående, unge martissonen.

Österrikarnes kulor och bajonetter hade gått illa åt regementet framför Danevirke. Många underofficerare hade stupat eller blifvit blesserade. Under sjelfva återtåget blef menig Aaby befordrad till korpral. I en bondgård uppe i Jutland aflade han i slutet af mars månad underofficersexamen och befordrades ge-

nast derpå till sergeant. Alltid var han frisk och kry. Aldrig sparade han sig sjelf och ingen sparade honom, allra minst kompanichefen von Dewitz. Aaby hade ju pelsfoder i sin kappa, så han redde sig nog, menade både löjtnanten och de öfriga officerarne.

I slaget vid Dybböl den 18 april anförde sergeant Aaby en af kompaniets plutoner. Det var förfärliga stunder då Scharffenbergs brigad gick till anfall. Regementena nedmejades grufligt i gevärs- och kartesch-elden. Så vidtog bajonettstriden. Löjtnant von Dewitz blef omringad men frälst af Aaby och hans folk. Tack, det var bra gjordt — Aaby! Aldrig ska' de dj—e få oss lefvande, ropade löjtnanten.

Så måste man retirera.

In emot Brohufvudena blef von Dewitz illa sårad af en kula. Aabys soldater buro honom på geväret. Sergeanten gick bredvid med den hopvirade pelskappan öfver ena axeln. Ränseln hade han kastat ifrån sig. På sjelfva den förut illa sönderskjutna bron exploderade en granat i närheten, och sergeanten fäldes ned. Kappan, med dess sköna pelsfoder, ramponerades af granatskärfvor så illa, att trasor och skinnlappar formligt yrde omkring. Nu måste äfven Aaby bäras. Men tack vare pelskappan, som mottagit de farligaste slagen, var han ej dödligt sårad.

Såväl von Dewitz som hans sergeant fördes till ett lasarett i Köpenhamn och på von Dewitz uttryckliga begäran lagda i samma rum. Till Köpenhamn kom

snart hela familjen von Dewitz. Men före deras ankomst hade Aaby fallit i en svår sårfeber och visste på flere dagar intet af hvad som tilldrog sig omkring honom. Slutligen blef han fullt redig och då — hvilken lycka — satt Franziska von Dewitz vid hans säng och sände honom den älskligaste blick och det vänligaste leende.

— Nu blir herr löjtnanten snart frisk, hviskade hon.

— Jag är ingen löjtnant, menade Aaby.

— Utnämningen står i dagens tidningar, svarade den sköna, eleganta fröken.

Bådas blickar flyttades nu på den sönderslitna, blodiga kappan, som hängde på väggen invid. Ingen sade ett ord, men från kappan flyttade de ögonen på hvarandra, och det språket hade ord nog.

Fram på sommaren voro de båda sårade åter vid armén. Så blef det fred —, lugn och ro i landet.

På hösten blef det fråga om förlofning mellan löjtnant Aaby och Franziska von Dewitz. Riddargodsegaren och hans fru, född grefvinna Rosenstand, hade grufligt svårt att sätta sig in i den situationen, att deras gårdsfogdes son skulle blifva måg i huset.

— Ja' ger »saden» i hvem som är karlens far, menade numera kapten von Dewitz. Ett kan aldrig bortresonneras, och det är, att han förtjenat sin officersfullmakt på slagfältet; och den, som det gjort, han är jemnbördig med äfven den förnämsta ätt i det här landet.

Och dervid blef det.

Anders på Fallet.

(En jägare- och tillika julhistoria.)

Anders på Fallet var en ståtlig gubbe, rak i ryggen, bredaxlad och med skarpt markerade anletsdrag. Näsan var stor och hade en djerf krök, läpparne voro tunna, håret yfvigt. Vintertiden räckte detta till och med ned på axlarne. Hakan var hvarje söndag skinande slätrakad.

Sådan såg han ut, den barske men jovialiske skogvaktaren å det stora D--mska godset i Kåkinds härad i Norra Vestergötland.

Han är nu för länge sedan i grafven, denne väldige Nimrod, om hvilken ännu en massa historier äro i svang i bygden, och de komma att lefva ännu i flere årtionden.

Det fans jägare i Kåkind på Anders' i Fallet tid. Hans husbonde, öfverstelöjtnant W . . . r, var minsann ej den sämste, och dennes söner, »luttnantera», bråddes på sin far. Så funnos baronerna E . . . n och många andra.

Under raststunderna, då Anders på Fallet ofta förde ordet, blef det historier af i skogsbackarne — det vill jag lofva — isynnerhet om den ökände »jägmästaren» Gren och generalens Sven kommit med.

En gång menade Gren tro på, efter det han hållit en föreläsning om sin bössas förträfflighet, att han med den skjutit en räf på ett alldeles otroligt långt håll.

— Asch, hvad var det, mente Anders på Fallet, med den här »svinryggen» (han vinkade med sin bössa) sköt jag en gång en orre, som var så högt uppe i luften, att han såg ut som en sparf, och regera mej knäpte jag inte te' så, att det blef inte så mycket som en fjäder qvar å'n!

Nu tystnade Gren.

Det måtte ha varit en högeligen intressant syn att se gamle Anders, innan »jösse» kommit på benen, gå bland hundarne och ropa sitt »pau, pau!» så det hördes en qvarts mil omkring och sedan, när hundarne »fått upp», gno af för att komma i håll.

Ofta sköt han under jagtpartierna sjelf det mesta, och detta förargade stundom kamraterna. På det han ej skulle bli så träffsäker tog sig öfverstelöjtnanten en dag före att fila bort silfverkornet på sin skogvaktares »svinrygg».

Men det borde han aldrig ha gjort, ty efter den dagen sköt Anders, märkligt nog, säkrare än någonsin.

En gång, en tid derefter, då öfverstelöjtnanten hade många förnäma jagtkamrater till gäster, blef

Anders förbjuden att taga »svinryggen» med sig. Det var för honom ej värdt annat än lyda, och trumpen knogade han af med hundarne.

Den, som visste hvar haren hade sin gång, det var gamle Anders. När den förste jössen för dagen väl kommit i språng, sprang Anders till en gärdesgård i närheten och lade sig på lur vid en liten öppning mellan spjelarne. Jösse kom skuttande utmed gärdesgården och ville ut genom sitt vanliga hål, men der greps han helt oväntadt af skogvaktarens ena hand. Vår sprattlande jösse blef nu i öronen buren till en ihålig furustubbe och i den nedpraktiserad.

På stubben satte sig skogvaktaren, rak och högtidlig, och började blåsa i jägarhornet och ropa »alls todt!» så att det ekade omkring.

Jägareskaran samlade sig.

— Hvad har du för dig, din gamle Ravaillac? skrek öfverstelöjtnanten, när han fick syn på Anders. Inte har jag hört något skott! Hvar har du haren?

— Ja, hvar är haren? ropade de öfriga skyttarne.

— Tron I inte, att jag kan knipa hara', om I än tar bössa ifrå' mej? menade Anders.

— Åh prat, inte tar du harar med händerna heller! väsnades öfverstelöjtnanten.

— Jo, det är just det ja' kan, svarade Anders, flyttade sig litet, knep jösse åter i öronen och dängde honom in i småskogen.

— Skjut, skjut! ropade han.

En åtta à tio skott smattrade likt en plutonsalva; qvistar och grantoppar yrde omkring och krutröken lägrade sig som på ett slagfält.

Men den, som redde sig undan hela detta kolorum, det var allt jösse det.

I hela bygden hade Anders namn om sig att kunna trolla. Sägnen härledde sig från hans nästan otroliga jagttur. Hans hustru, mor Maja, hade länge hört pratet, men inte för det hon ville tro på det inte -- nej, visst inte; asch, bara joller och snack och prat allt i hop, menade hon.

Men så en vårmorgon kom hon på andra tankar.

Skogvaktaren hade varit ute på orrspel och föregående afton kommit sent hem. Misslynt hade han då hängt upp sin bössa på väggen och derpå förargad dängt den tomma jagtväskan i bordet samt derefter slagit knutna handen i skifvan och sagt:

— Men det säger ja', så du hör't mor, att i dagningen så ska' di vara här!

Se'n gick han och lade sig och somnade strax.

Mor Maja funderade länge på hvad hennes Anders hade menat. Fråga honom, det ville hon icke. I dagningen vaknade hon. Så märkvärdigt! Hon ville knappast tro sina öron. Strax utanför stugan i skogvaktartorpets väl vårdade trädgårdstäppa var ju en hel orrlek, som spelade så det puttrade i hela nejden.

— Så var det då sant, att far kunde trolla, sade mor Maja för sig sjelf och steg upp.

På en gång blef allt för henne så klart.

Från en hylla tog hon ned husets stora bibel, satte sig vid fönstret, tog fram glasögonen och slog upp de heliga urkunderna.

Det kapitel, som kom upp var ur Syraks bok.

För mor Maja var ingen tid att resonnera med sig sjelf, om det var lämpligt eller icke, hon blott drog till att läsa med lågmäld, högtidlig stämma.

Fader Anders vaknade.

— Hvad i Helsingland tar du dig till mor? sade han yrvaken och gnuggade sig i ögonen.

Gumman svarade ej, hon blott läste ännu ifrigare.

Mellan mumlet hörde skogvaktaren orrspelet. Genast blef han fullt vaken och sprang upp.

— Tig du med din Syrak mor, och släng i stället hit byxorna! röt han.

Dessa voro i blinken på, och barfota sprang han derpå ut.

Pang, pang! skrälde det utanför stuguväggen, och fjädrarne röko om en tre à fyra kärleksyra orrfoglar.

Mor Maja var sedan i flere dagar bedröfvad öfver denna händelse, men snart blef hon sig lik igen. Oaktadt allt det hon nu visste, lefde hon med sin Anders fortfarande i det lyckligaste äktenskap. Gräsligt ful hade hon varit äfven som flicka, hvilket dock ej hindrat hennes Anders att hjertligt hålla sin Maja kär hela lifvet igenom. Men var hon anskrämlig att skåda, den goda mor Maja, så egde hon dess bättre många

förträffliga egenskaper, bland dem den att hålla det fint och trefligt både inom och utom hus. De båda makarne hade det verkligen mycket godt och bra.

Man vet aldrig berätta, att de äkta makarne blifvit oense mer än en enda gång, men så voro ock vargarne orsaken dertill.

Ja, skratta ni, mitt herrskap, men så var det verkligen.

Anders och mor Maja stodo en vacker vinterdag i sin loge och tröskade. Makarne egde två kalfvar, hvilka nu på middagstiden voro utsläppta och sprungo omkring i en hage strax utanför.

Då kommo två vargar smygande från skogen invid och sprungo in i hagen. Vargar vilja gerna leka med sina offer innan de slagta dem, och de här båda bestarne voro slägtet lika, gjorde höga krumsprång i alla väderstreck kring kalfvarne, och dessa togo dem för hundar, och så begynte äfven de gno på i yster yra.

Skogvaktaren kom händelsevis att se ut genom den lilla logegluggen och fick då till sin förvåning se denna sällsamma varg- och kalfdans.

Genast rusade han ut på motsatta sidan och upp till stugan efter sin bössa. Sedan smög han sig utefter stengärdesgården för att komma i håll.

Mor Maja lemnade äfven logen och kom ut på gården, hvarifrån hon kunde iakttaga hela tilldragelsen. Till sin förfäran fick hon då se, huru den ena vargen

med tassen dräpte till den ene af hennes älskade kalfvar, så att denne for baklänges omkull.

Gumman gaf till ett gällt skri.

Och med det samma voro vargarne inne i skogen igen. Anders var då ännu icke i håll.

Han förföljde bestarne hela dagen. Sent fram på natten kom han hungrig och uttröttad hem. Då var han ej nådig.

— Tvi dej, din räliga käring! röt han till sin äkta hälft. Kunde du inte tegat i fem sekunder till, så hade åtminstone den ena vargen nu hängt å stugu-väggen! Hvad fan behöfde du skrika för? Tror du ej att vargarne blifvit vettskrämda, blott de fått se huru led du är!

Mor Maja visste, det var bäst tiga nu.

Hvarje Andersdag, den 30 november, var det stort kalas hos D—ms skogvaktare. Med snöhvit duk var då ett stort matbord dukadt, och der satt fader Anders i högsätet och midt framför honom öfverstelöjtnanten; öfriga gäster voro godsegare i trakten, officerare vid Vestgöta-regementena och unga dandys, utan titel och rang. De funnos bland gästerna, som hade titel af både grefve och baron. En och annan af skaran har sedermera nått de högsta äreställen vårt land har att bjuda.

Sådan var societeten hos Anders på Fallet på hans namnsdagar. Muntra infall ljödo, jagthistorier berättades och goda rätter af vildt af alla slag framburos

af mor Maja, tillagade af henne sjelf. Glasen fyldes och öfverstelöjtnanten tackade i vällyckade tal å egna och andras vägnar den hedervärde jagtkamraten för god och trogen tjenst under det gångna året. Derpå hurrades väldigt och de ännu i orterna i minnet bekanta hundarne å Fallet, Klinga och Stål, stämde i med ståndskall. Dessa Andersdagar på Fallet voro rigtiga högtidsdagar för ortens jägare af herremannaklassen.

* * *

Åren gingo och Anders på Fallet blef långt öfver 70 år. Håret var silfverhvitt. Gikten hade kommit, och nu kunde han inte längre sköta sin tjenst. En annan skogvaktare och jägare var tillsatt, men sitt torp fick den gamle trotjenaren behålla till döddagar. Mor Maja hade äfven blifvit skrumpen och grå.

Det var julafton och dertill en julafton så vacker, man kunde önska sig den. Vädret var så stilla att en fjäder ej kunde röra sig, ty något luftdrag var det ej från något håll. Snö höljde marken och rim var det i alla träd. Utanför de gamlas stuga gnistrade buskarne i solglansen, som om de varit af silfver.

Inne i stugan märktes, att julen hållit sitt intåg. Der var allt så putsadt och fint, med julhalm på golfvet och bonade prydnader å väggarna. Äfven en liten, med röda pappersrosor klädd gran stod i ett hörn. Julbordet var dukadt och på det stodo fat med

skinka, korf och kött m. m. Gamle Anders satt vid bordet och läste i den gamla bibeln.

Men det ville ej gå bra med läsningen, tyckte mor Maja, som gick omkring och sysslade. Han jemkade glasögonen gång på gång, och slutligen lade han dem ifrån sig.

Då såg mor Maja, att två stora tårar runno utför hans kinder.

— Åh, Herre min Gud, Anders, sade hon, så sorgsen du är nu, när helgen skall börja!

— Åhja, det kan du väl veta mor, inte är det som förr om julaftnarne. Du mins nog på den tiden Stål och Klinga lefde och huru jag alltid vid den här tiden lagade mig i ordning att gå upp till herrgården med julhararne till öfversteluttnanten.

— Ja, suckade mor Maja, inte är det som i Ståls och Klingas tid, det veta vi väl, men vi få tacka Gud för vår dag och vår helg ändå. — Men — sade hon eftertänksamt, kunde du intę ändå ställa om ett par harar till öfversteluttnanten? Du ... du ... du ... kunde ju trol ... trolla förr i tiden. Jag mins väl orrspelet, ja.

— Ah, hvad är det för persilja du pratar mor? Trolla! Jag vill aldrig höra sådant uselt prat. — Men mor, så pina dö, vill du hjelpa mig, så raggen i mej knäppa vi inte ett par jössar.

— Ja' hjelpa dig, Anders, med tocket! Tala aldrig tokeri!

-- Så snattra nu inte käring, utan dra' på dej mina storstöflar i stället — jag har just nu hittat på något ser du, fått en idé, som öfversteluttnanten säger. — Så, gör nu som jag ber dig och se'n tar du koskällan i näfven — du skall bli hund förstår du, gå på spårena och bjellra — ja, ser du, när en ingen hund har, så...

Mor Maja blef häpen och förlägen, men hon gjorde som mannen bad. Med skällan i hand stod hon snart färdig, och det gamla paret gaf sig i väg utefter prestvägen.

Snart funno de friska harspår. En jösse hade trippat öfver helt nära hemmet. Gumman begaf sig bjellrande i väg och Anders ställde sig i håll. Fortare än gumman trodde, hörde hon ett skott och derpå huru hennes man ropade »alls todt» alldeles som förr i verlden, på Ståls och Klingas tid.

— Det var nummer ett, ropade Anders förnöjd och visade haren för gumman sin. Nu ska' vi ha' en till; der nedåt bäcken vet jag, att en brukar hålla till.

Jagten efter nummer två gick lika lyckligt. Nu ville Anders ha äfven nummer tre i väskan och det hade han kanske ock fått, om ej hans äkta hälft strejkat.

— Det är nog nu, tyckte hon; jag är ju andfådd och uttröttad ser du väl, men trefligt var det här i alla fall, nu får du en glad julhelg, Anders.

— Ack ja, svarade Anders, jag tycker hvad ögon öfversteluttnanten ska' göra, när jag kommer med

hararne, för glad blir han åt dem; se, han är gammal, styfbenter och giktbruten, han med.

Det var en fröjd att se gamle Anders, när han i full jägarmundering, med bössan på axeln och hararne i väskan, gick vägen fram till herrgården och huru han der stolt klef uppför kökstrappan och in i köket och helsade: »Guds fred härinne».

I köket höll hela familjen på enligt sedvanligt sätt åta middag. Man doppade i grytan och drack det fradgande julölet.

Man trodde knappast sina ögon derinne, när den gamle jägaren räckte fram sina harar.

— De duga nog, må öfversteluttnanten veta; gödda ha de blifvit hela vintern på mitt klöfverland, sade han muntert.

— Men hur har du burit dig åt utan hundar? frågade husbonden.

— Mor har varit hund, svarade skogvaktaren, som derpå fick berätta huru julaftonsjagten tillgått.

Fader Anders måste naturligtvis deltaga i måltiden. Alla voro hans vänner och alla ville pyssla om den gamle.

Välplägad och förnöjd sade han farväl med tårade ögon, när han kramade husbondens hand.

— Vi äro gamla nu, sade denne, få se om vi båda lefva till nästa jul. Gud vare med dig, gamle vän!

— Tack, hr öfversteluttnant!

— Tack, Anders, tack för din trohet och vänskap, tack för allt, Gud vare med dig, helsa Maja, Gud vare med oss alla! En god helg, Anders!

Vid dörren till förstugan klappade öfverstelöjtnanten sin gamle förre skogvaktare på axeln.

När han vände blicken inåt rummet igen, sågo sönerna, att faderns ögon voro tårade.

Äldste underlöjtnanten.

(Skiss från sommarlifvet anno 1888.)

-- Gammal underlöjtnant, fattig och ful; jo, det här är fina utsigter, jag blir nog pensionsmessig som subaltern, det har ju händt vid det här regementet förr en gång.

Så pratade underlöjtnant Jack Helmberg, när han sent en afton under regementsmötet i officerspaviljongen satt i goda vänners lag. Och med tanken på sitt dåliga avancement drack han förargad punschglaset i botten.

— Ni måste medge, pojkar, fortsatte han, är det ej rent f– dt det här? Vid 23 år blef jag officer, nu är jag 36, snart både gråhårig och flintskallig. S – stjerna blef kapten vid 48, och det är tur för mig, om jag blir det då. Då får jag ändtligen hovera mig som kapten i 4 år, men sedan farväl med både klinga och regemente, ty till någon majorsutnämning lär jag väl ej komma i ljuflig åtanka.

— Å nej, det blir nog hvarken du eller jag, sade den midt framför sittande förste löjtnanten von Hoffman, men i stället skola vi bereda oss lyckan på annat sätt med att på fullt allvar tjena Venus, du och jag. Vill du vara med?

— Åh, svarade Helmberg, Venus tycker jag du på allvar tjenat i all din dag. Jag har hört till de stadige, jag. — Men hvem tror du nu för resten vill ha en sådan här gammal underlöjtnant, fattig och ful?

— Ja nog är dug ammali graden och dertill fattig du som jag, men hvad tusan är det för inbillning du jemt skall ha om att du är så ful? Nog vore det synd att påstå att du precist är så rasande vacker, men f—na mig är du inte bland de ståtligaste karlarne i ledet än i dag med dina stora ljusgula mustascher, och flickorna bli ännu varma om hjertat, när du trofast som en hund ser på dem med dina blå ögon; och hela deras odelade aktning har du så fort de få veta, att du utan skuld lefver på din lilla lön och litet extra förtjenst och att du ändock varit i stånd att hjelpa anhö . . . .

— Håll snattran på dig, von Hoffman, smickra och beröm flickorna du, men ej en gammal hederlig karl!

— Stilla — det var sannerligen ej min mening att vara ogrannlaga. Goda vänner, ja, nästan oskiljaktiga ha vi ju alltid varit, och nu i sommar skola vi kampera tillsammans igen och dyrka Venus från arla morgonstund till senan qväll och Bacchus med, när

så bär till. Å Lysvik vid vestkusten är nog ungdom och rikedom, i år som i fjol. Broder! — Lyckan oss vinkar och väntar! — Skål!

— Jag har ej längre någon smak för de rika flickorna och inte de för mig, svarade Helmberg. Och skulle jag nu åter mot förmodan börja en belägring, tvärt är du framme och drifver mig ur alla mina med möda uppförda anfallsverk. Hur gjorde du ej i fjol derute vid vestkusten? Just som den der rika bergslagsfröken höll på att ramla i armarne på mig, kom du inte och knep ifrån mig både henne och hennes bruk och masugnar? Men inte friade du till flickan för det. Åja, det vet jag för resten ej så säkert hvilket du gjorde.

— Nej, det aktade jag mig för; jag endast ville göra dig en tjenst. Nu är skön Hilma gift, och du kan ge dig hin på, att karlen hennes har fått kam till håret. Prisa din lycka!

Löjtnant Jacke — han kallades allmänt så af både befäl och trupp — tog sig instinktmessigt framtill i hufvudet och nöp i sitt glesa, lingula hår och tänkte med fasa på den der kammen, von Hoffman pratade om.

— Och i förfjol, gjorde jag dig ej då äfven en stor tjenst? fortfor kamraten i skämtande ton. Den der vackra, rika prostdottern, var hon ej dum som en gås, ett riktigt våp? Men inte begrep du det.

— Gör dig ej till, bror lille, svarade Jacke, kände jag henne rätt, var hon slugare än du. Nu pratar du

bara så, emedan hon rent af gaf dig korgen, se'n hon gjort dig verliebt i sig. -- Men tack skall du ha för jag slapp den med!

Hela kamratkretsen gaf till ett klingande skratt, som i den lugna sommarnatten hördes öfver lägret.

Kapten Langenberg slog glädtigt äldste underlöjtnanten på axeln och ropade: Jag har ett parti för dig, en kusin till min hustru, en förtjusande, mörklockig dam om 20 år. Hon följer oss till vestkusten nu strax efter mötet. Kom då dit! Kapitalet är 40,000 kronor kontant fäderne och 60,000 dertill efter modern en gång. Aldrig kan hvarken flickan eller hennes penningar komma i bättre händer än dina.

— Hör du Langenberg, ropade Jacke, får jag bo i er tambur?

Liksom kamraterna skrattade kapten Langenberg af hjertans lust. Han kände vännens hushållsaktighet, och liksom alla respekterade han hans kända princip att aldrig lefva öfver sina små tillgångar.

— Det der ska' vi allt bli två om, menade von Hoffman, om just inte i tamburen så . . .

En kort tid derefter var regementsmötet slut. Allt blef så tyst på den stora, nyss så lifliga heden, der nu endast en trupp rekryter var qvar, lägrad borta i ett aflägset hörn.

Officerarne drogo med kompanierna åt alla väderstreck. Sedan i hemmen åto och sofvo de allt hvad

de förmådde några dygn, och se'n ville naturligtvis litet hvar, som så kunde, njuta af sommaren på bästa sätt. Kapten Langenberg med fru och hennes kusin Elvira Rosenberg reste till Lysvik. Ett par dagar efter deras ankomst dit kom löjtnant Jacke, flyttade verkligen in i ett slags tambur eller garderob eller annat improviseradt boningsrum och blef familjens dagliga sällskap. Den vackra Elvira och han blefvo med ens så goda vänner, att både kaptenen och hans fru tyckte, att det här gick ju som af sig sjelft. Men så en vacker dag kom von Hoffman med en af kustbåtarne, sprättig och modern som om han anländt direkte ur något af de förnämsta ekiperingsetablissementen i Paris. Han hade tjugoårig kurtisvana och kunde i hastigheten prata och raljera bort hvilken flicka han fick fatt i. Bra och manlig såg han ut, och ingen må derför förundra sig öfver hans stora chancer i första anfallet. Elvira tyckte, att löjtnanten var förtjusande rolig och skämtade och retades med honom en hel dag, medan Jacke gick eller satt helt tyst bredvid.

Följande morgon var han försvunnen.

— Hvar är Jacke? frågade Langenberg vid frukosttiden, när han fann tamburen tom.

— Löjtnanten gick ut klockan fem, sade madamen, städerskan, som bodde i huset. Han är ute på fiske.

Hela dagen blef han borta. Elvira blef ledsen. Det var ej längre roligt att skämta med von Hoffman. Löjtnant Jacke var äfven ledsen, han hade verkligen

fäst sig vid den älskliga, täcka Elvira, långt mera för hennes egen skull än för förmögenhetens.

Sent på qvällen hörde Elvira löjtnanten komma hem och gladde sig att träffa honom andra dagen. Men lika tidigt drog Jacke af till sjös. Nu blef Elvira ängslig. Besynnerligt det här, mente Langenberg, som känt honom i öfver 20 år och under hela denna tid aldrig märkt honom ha någon vurm för fiske.

Löjtnanten kom ej hem till natten och ej heller under hela följande dag. Elvira blef allt ängsligare.

Den dagen gjorde ett helt stort kotteri upp att resa till Köpenhamn den följande. Sent på qvällen kom ändtligen Jacke till sin tambur. Langenberg gick dit och frågade, om han ville vara med.

— Ja bevars, svarade löjtnanten, dit skall jag väl en gång i sommar, jag som andra, och då är ju så godt att resa först som sist.

Följande förmiddag höll han sig undan, lemnande fältet helt och hållet öppet åt rivalen. Om eftermiddagen var han med på ångaren till Göteborg, men äfven då höll han sig på afstånd. Elvira hade helt och hållet förlorat sitt goda lynne.

I Göteborg åt man under skämt och glam en utmärkt supé. Löjtnant von Hoffman höll ett briljant tal om resors goda nytta för den menskliga fysiken och om de mången gång underbara öden, som dervid kunna förekomma, åtminstone hoppades han på ett af de angenämaste under den nu förestående färden till

nordens Athen, der den skandinaviska konsten nu tagit sin storartade, glänsande boning.

Nära klockan tolf på natten begaf sig det muntra sällskapet ned till hamnen för att gå ombord på en ångare, destinerad till Köpenhamn. Blåst hade det hela dagen, nu på natten hade vinden ökats till full storm. Det tjöt och dånade genom hamnen, hvisslade och pep i fartygens tacklingar. Det är riktigt hemskt det här, mumlade von Hoffman för sig sjelf. Han var ingalunda någon sjöhjelte. Litet befaren var han äfven på den salta vågen, och de få gånger han varit till sjös, hade han mått förskräckligt illa. Men inte ville han visa sig som någon kujon nu, till en början åtminstone.

Kapten Langenberg med fru begaf sig genast till kojs i en med möda erhållen »kahyt». Det var otroligt trångt på ångaren. Öfver 200 passagerare voro ombord.

Elvira trifdes godt i stormen. Hon ville se afärden ur hamnen och det elektriska skenets hvita underliga skimmer öfver vatten, fartyg och hussmasor. Att von Hoffman, språksam och inställsam, satt vid hennes sida, vore onödigt att nämna. Nog hade han hellre velat lägga sig, men när hon var uppe så . . . Flickans förändrade uppförande tog han från en för sig mycket fördelaktig sida. Han hade gjort ett mäktigt intryck, det var ju gifvet; och nu reflekterade hon i stilla hängifvenhet öfver hvad komma skulle. Väntan skulle min själ ej bli lång, tänkte han triumferande.

Löjtnant Jacke befann sig nu märkligt nog vid Elviras andra sida, tyst och undergifven. Han hade liksom en aning om, att han denna hemska natt kunde göra henne någon tjenst.

Vid half två-tiden var man bortom Vinga. Kattegat var i fullt uppror. Ångaren vred sig och krängde i vågorna. Elvira tyckte det var intressant, von Hoffman blef allt tystare och — blekare. Slutligen sade han aldrig ett ord. Han såg bort åt ett annat håll. Rätt som det var reste han sig och slingrade i väg nedåt salongen, invid hvilken han fått sig en hytt tillsammans med en annan passagerare.

— Blef han sjösjuk? frågade leende Elvira sin granne.

— Ja, det är allt säkert det.

— Nå, hur mår ni?

— Bra, fröken, har aldrig i mitt lif varit sjuk, och hvarför skulle jag då bli sjösjuk?

— Åh, det måtte vara förfärligt! Hur skall det gå med mig? Alla menniskor äro ju sjuka rundt omkring. O, det är förfärligt! — Hvad skulle vi åt Köpenhamn att göra!

— Ja, det få vi se när vi komma dit, menade löjtnanten. Vi veta ej vårt öde, fröken Elvira.

De sutto båda tysta en stund. Elvira hade så gerna velat fråga löjtnanten, huru det kom sig, att han i en hast blef så begifven på fiske, men hon fick ej fram orden.

Hon såg utåt hafvet, utöfver de mörka fräsande vågorna.

— Det är hemskt det här! sade hon ängsligt. Jag tror jag blir sjuk jag med. Hjelp mig ned, hr löjtnant!

Det hade i en hast blifvit ganska illa med den unga damen. Löjtnanten mera bar än ledde henne ned för trapporna bort till damsalongen, i hvilken hon fått sin plats.

Derpå gick han för att se till vännen Hoffman i hans bedröfvelse, drog undan förhänget till hytten och steg in.

— Nå, hur har du det?

— Åh, det är gräsligt, menade den nyss så kavate martissonen.

— Hvar har du fröken Elvira? frågade han vid ett uppehåll mellan de hemska anfallen.

— Jag bar henne just nu ned i damsalongen.

— Bar henne! mumlade löjtnanten, du bar henne; det borde väl varit jag som skulle burit henne. Anamma den här tillställningen och hela det der Flabäckshålet! Hade det ej varit, hade vi ju hela bundten rest med kurirtåg i dag på morgonen till Helsingborg. Åj-åj-åj! hvilka plågor — åj-åj-åj! — och qval! Sakramenskade Ka-ka, ka-katt-katt-katt-te-gat!

Jacke drog till förhänget och lemnade kamraten åt hans öde. Han hade ej erhållit hyttplats. I stora allmänna salongen var en ledig hviloplats. Han tog

sin nattsäck under hufvudet, lade sig, slöt ögonen och tänkte länge på Elvira, som han nyss hållit i sina armar. Huru än han knep ihop ögonen, såg han hennes stora bruna, sammetsmjuka ögon blicka in i sina. Omsider somnade han några ögonblick, men vaknade vid en slingring så stark, att fartyget knakade och skälfde i alla fogningar. Förvånad får han då se Elvira halfligga på soffan vid sina fötter.

Jacke var hastigt på benen.

— Ni här, fröken? — Ack, ni ser så sjuk ut!

— Ja, visst är jag sjuk. Derinne kunde jag ej vara — jag höll på att dö af värme. Alla damerna voro sjuka. O, det var förfärligt!

— Ni måste taga min plats, utropade Jacke — här är betydligt friskare.

Han fattade Elvira om lifvet, hjelpte henne att lägga sig, ryckte till sig filtar och schalar och bäddade om henne på bästa vis.

— Ack, hvad ni är snäll, hviskade Elvira matt, men hvar skall ni nu sjelf vara?

— Åh, jag kan gå upp på däck.

— Nej, bli qvar hos mig, sade Elvira bedjande. Det var en förfärlig natt, sofva är ej tänkbart. Kanske vi äro omkomna allesammans innan dager!

— Åh, var lugn ni, det är minsann ej så farligt, sade löjtnanten tröstande. Med er höga tillåtelse tar jag då den här tältstolen och sätter mig bredvid.

Löjtnant Jacke gjorde som han sade och såg sedan länge under tystnad på den bredvid liggande unga damens nu bleka, men derför ej mindre sköna och intressanta drag och beundrade hennes formsköna gestalt.

Elvira såg äfven på den bredvid henne sittande mannens kraftiga gestalt, hans ingalunda vackra men likväl så manliga, ärliga, af solen brynta anlete. Hon bröt tystnaden.

— Ni har ju en mor, som lefver?

— Ja, den bästa mor i verlden, det vill jag försäkra er, fröken Elvira.

— Ni har ju varit så god och hjelpsam mot henne?

— Åh, visst inte. Jag har naturligtvis efter råd och lägenhet betalt för mig hos henne, när jag vistats hemma, det är alltsammans.

— Och systrarna har ni ju äfven varit så hjelpsam emot?

— Asch, hvad är det för prat! Visst tusan skulle jag hjelpa dem det lilla jag kunde, hvem skulle eljest gjort det? Gud ske lof att de fått kunskaper. En är skollärarinna, en guvernant, en på kontor och den fjerde gift med en prest — nå, till det behöfdes väl ej så stora kunskaper.

— Men hur har ni så kunnat hjelpa dem? Ni är sannerligen en ovanlig man.

— Ni skall ej tala så der, fröken Elvira. Jag lefver sparsamt, det är allt ihop. Lönen är väl liten men

säker, och så tjenar jag rätt artigt om vintrarne som bränvinskontrollör. Jag är nöjd och belåten med min verld. Det enda, som förargar mig ibland, är den här långsamma avanceringen, men den rår ju ingen för. Men det är blott bland kamraterna jag roar mig med att vara missnöjd.

— Gif mig litet vatten, bad Elvira.

Löjtnanten gick efter karaffin och glas. Elvira drack några klunkar, doppade en snibb af sin näsduk i vattnet och fuktade sin heta panna.

Löjtnanten hjelpte henne. Han baddade tinningarne och hjessan med besked och satte se'n bort glas och karaff. När han återkom, låg som af en händelse Elviras lilla hand på stolen.

Han tog den och höll den länge mellan sina.

Båda sågo leende mot hvarandra.

— Helmberg! Jacke! jag dör! ropade von Hoffman bakom sitt förhänge — Åj, åj — åj, åj, åj — konjak!

Kamraten ville ej lyssna till je mmerropen, och ingen må undra på det.

— Gå till honom, hviskade Elvira, det kanske står mycket illa till.

— Hvad är det med dig? sade Jacke förargad, sedan han stuckit hufvudet in i hytten.

— Jag öfverlefver bestämdt inte det här. Förfärliga plågor och qval. Åj-åj — ge mig konjak.

— Ja, nog skall du få det, men inte för det hjelper, mente kamraten, skaffade det begärda och bjöd den sjuke.

— Nå, det hjelpte för tillfället åtminstone.

— Hvem pratar du med derinne?

— Med fröken Elvira.

— Elvira i salongen!

— Hon ligger på min plats, jag sitter bredvid.

Löjtnant von Hoffman drog till med en ljungande knekted.

— Åh, kan du svära så bra, går det ingen nöd på dig, hånade Jacke och drog till förhänget.

Stormen bedarrade fram mot morgonen. Sjögången var dock ganska besvärlig ända tills man passerat Helsingör. Sedan var det lugnvatten. De sjuke kryade till sig efter hand. Hoffman kom dock ej upp förr än fram mot middagen, blek och aftärd. Kuraget var försvunnet. Aptiten ingen. Fröken Elvira deremot, som i det hela taget varit ganska lindrigt angripen, hade hastigt kryat till sig och såg frisk, glad och lycklig ut.

Man landsteg vid Kvæsthusbron. Kotteriet från Lysvik promenerade till Kongens Nytorv. Samtlige hade bestält rum på hotell Dagmar.

Allt som man anlände till spårvagnsstationen på torget, troppade de resande in i vagnen till Halmtorvet.

Jacke och Elvira voro de sista i laget.

— Undskyld, mit herskab. Vognen er prop fuld. De maa sidde paa taget, sade konduktören.

Löjtnanten sprang hastigt uppför trapporna. Uppkommen räckte han handen åt Elvira, som kom trippande efter. Ingen fans på taket mer än de båda.

Vagnen rullade af öfver torget bort mot Kristiansborg.

Löjtnant von Hoffman blef mycket orolig när han märkte, att kamraten och fröken Elvira ej voro med inne i vagnen.

— Hvart togo de vägen? frågade han Langenberg.

Kaptenen pekade mot höjden.

Det blef svårt för von Hoffman att sitta stilla. Det ryckte i både ben och armar. Slutligen blef det olidligt qvaft derinne; han måste upp och hemta frisk luft, menade han.

Han steg uppför trapporna. Vagnen saktade i detsamma farten.

— Hvad jag är glad, att ni sade mig detta, ty er kan jag verkligt, ja verkligt lita på, och ni kommer alltid att riktigt hålla af . . . Det var Elviras klangfulla stämma. Löjtnanten ville ej höra fortsättningen. Med ett par steg var han åter nere i vagnen.

Snart var man vid Halmtorvet och hela sällskapet spatserade af till det närbelägna Dagmar.

Löjtnant Jacke och Elvira kommo något senare än de öfriga ned på gatan, och nu hastade de efter. Nära hotellet hunno de fatt de andra.

— Langenberg! ropade Jacke, gör halt med hela kolonnen!

Och när alla förvånade stannat, stod Jacke framför dem vid den rodnande Elviras sida.

— Mitt herrskap! sade X-regementets äldste underlöjtnant högtidligt, tillåt mig för er presentera min fästmö!

Nu hade det varit stor synd säga, att den 36-årige underlöjtnanten var gammal och ful; tvärtom, han var både ung och vacker.

Medaljens historia.

(Skrefs sommaren 1888.)

När Mellersta Hallands jernväg hösten 1886 högtidligen invigdes, stannade naturligtvis festtåget en stund vid Falkenberg. På perrongen stodo den lilla stadens borgmästare och råd, stadsfullmäktige, ortens presterskap och honoratiores, och rundt om en oräknelig mängd trogna halländingar, af båda könen. Kung Oscar sprang hurtigt ned från sin kungliga vagn, helsade vänligt åt alla sidor och började derefter att samspråka med borgmästaren och de närstående. Derunder kom han att kasta blicken till sides, och på en gång fastnade den på en gammal, rikt dekorerad gråhårsman, som stod temligen afsides, så godt som för sig sjelf.

Hastigt afbröt konungen samtalet, gick fram till den gamle och frågade häftigt:

— Hvad är du för en? Vid hvilket regemente har du tjent?

— Stadsfiskal i Falkenberg, ers majestät, svarade den gamle, tjent vid Kungens, numera Kronprinsens husarer.

— Kronprinsens husarer, svarade konungen förvånad, vid dem har du omöjligen kunnat få den der medaljen!

Konungen fingrade dervid på svenska medaljen för tapperhet i fält, som med sin vackra lagerkrans prydde den gamle stadsfiskalens bröst.

— Nej, ers majestät, svarade denne, jag var till fots då som kommandersergeant vid 3:dje danska förstärkningsbataljonen i slaget vid Fredericia, der jag sårades.

Konungen slog välvilligt veteranen på axeln och ropade på sina söner Oscar och Eugen.

— Oscar du, sade konungen till sin andre son, här har du en gammal svensk man, som har en dekoration, som ingen af oss har och väl ej heller lärer någonsin ha utsigt att få.

— Vi ha ej sådana tider, pappa, svarade prinsen.

— Nej, det ha vi inte, och bevare oss Gud ifrån dem, sade konungen, men ändå så alltid fägnar det mig högligen, när jag ser någon bära denna vackra medalj.

Prinsarne skakade hjertligt hand med Fredericias hjelte och konungen slog honom ånyo på axeln, under det han leende såg på den reslige åldringen och mönstrade hans ännu lifliga drag. Och åskådarne omkring stodo stumma af förvåning öfver all denna artighet mot den gamle fiskalen. Den der medaljen, som på afstånd såg ut som en krona, hade ingen tänkt

skulle kunna ådraga sig och sin egare en sådan uppmärksamhet.

— Men du, har jag ej sett dig förr en gång? frågade konungen.

— Åh jo, ers majestät, när jag var vid husarerna, och så var det en gång under fälttåget i Danmark.

— När var det, du?

— Jo, ers majestät kom då som ung prins, förmodligen med någon örlogsman, till Fyen. Vi voro en hel del trupper samlade i en by som ers majestät for igenom och kom då att fråga, om några svenskar voro der. Löjtnant Palle Rosenkrans, löjtnanten grefve Taube, fanjunkaren Kastengren och jag gingo då fram. Ers majestät tog oss med till värdshuset i byn och bjöd oss ett glas det bästa som fans. Vi hade en stund obeskrifligt roligt tillsammans.

Nu erinrade sig konungen allt, det enkla värdshuset i byn, trupperna omkring, den liflige Palle, som sedan hade så många äfventyr på slagfält i Amerika och Europa, och sina öfriga gäster.

— Det är 38 år sedan dess, sade konungen tankfull; hvad tiden kan gå! Vi voro unga då, nu är jag snart en gammal man jag med.

— Men ers majestät bär sina år med sådan heder.

— Ja, Gud ske lof för helsan! Jag är frisk, Gud vare lof!

Nu fans ej längre tid till samtal. Konungen nickade farväl, och om en stund fortsatte invigningståget sin färd.

Medaljens historia hann hvarken konungen eller hans söner att höra.

Jag var i Falkenberg här om dagen, och då var det ju så godt som sjelfklart, att jag gjorde fiskalen en visit, så mycket mer som jag hade nöjet personligen känna honom förut.

För ett par år sedan firade han sitt 50-åriga jubileum i stadens tjenst. Men ännu var han flink och kry som i ungdomens da'r.

— Ja, nog är jag flink, Gud ske lof, sade den gamle och svängde med benen som om han ämnat dansa française, men alla de här eldsvådorna, de äro för obehagliga nu på gamla da'r. För en tid sedan brann min lilla gård rubb och stubb, och nu i går natt vaknade jag och hade ett helt eldhaf framför och öfver mig och hett så hvarenda fönsterruta sprang, så nu ha vi fått ta till dubbelfönstren. Och ett sådant halloh se'n, när alla saker skola flyttas ut och in igen! Se, när man blir gammal, vill man lefva i fred, det är ej som förr i verlden.

— Nej, inte generade det er mycket sådant här år 1849.

— Nej, det må Gud veta, det var friska dar — åhja, de kunde nog vara lite sorgliga med förstås.

— Ja, jag vet, ni blef sårad vid Fredericia. Får jag se er medalj, svenska medaljen för tapperhet i fält?

— Ja bevars, gerna, svarade fiskalen och gick bort till ett kontor och kom hastigt åter med sin civila frack, på hvilken den vackra medaljen i sitt blågula band hängde som nummer ett bland den öfriga grannlåten.

Jag såg en stund på lagerkransen, läste inskriften och bad att få höra dess historia, väl vetande att här som alltid ett verldshistoriskt minne följde med den enkla penningen.

— Det kan visst gå för sig, sade stadsfiskalen. Men inte blir det någon så rasande rolig historia, ty kriget är nog ej så trefligt som i synnerhet ungt folk inbillar sig. De sårade de prisas, och dem hurrar man för och upphöjer dem till skyarne till en början, men se'n ger folk dem fan, när de komma linkande med ett afskjutet ben. Min historia vid Fredericia var helt enkelt den att jag, efter att på våren ha bevistat några träffningar i Slesvig, kom med 6:te brigaden från Als till Fyen. Brigaden samlades vid Lilla Belt utanför Streilbe den 5 juli på eftermiddagen, och vid 11-tiden på aftonen blefvo vi öfverförda till den belägrade, till större delen nedbrända staden. Gatorna voro belagda med halm. Bomber och granater kreverade med kortare uppehåll, men mellan knallarne var det så förunderligt tyst.

hörde väl kampen deruppe, ropen och skriken och efter få minuter mina soldaters frenetiska jubelrop och sång. Redutten var eröfrad och segren vår.

Huru jag vidare hade det nere i grafven, kommer jag ej rätt ihåg, men väl att jag frampå förmiddagen blef buren från slagfältet och äfven fördes samma dag till Fyen, der jag intogs på lasarettet i Assens. Här måste jag vistas både länge och väl medan jag läktes. Ännu ej fullt återställd fick jag bref från min svenske regementschef med förfrågan, om jag kunde vara med vid kommenderingen i Nord-Slesvig, som då besattes af svensk-norska trupper. Jag reste genast. Senorna hade då så dragit sig samman, att det sårade benet var 3 tum kortare än det andra. Men det rättade jag till på hästryggen. När jag ridit några veckor der inne i det vackra, vänliga Slesvig, voro benen åter lika långa.

Ja, så var hela den här lilla historien slut. Jag kan ej neka till, att det i det hela taget var ett angenämt ungdomsminne, som jag alltid med en viss liten stolthet erinrar mig, ty se, mannen presenterar sig dock ingenstädes så vackert som på slagfältet, han må än hovera sig annorstädes aldrig så gentilt.

— Jaha, jaha, ja så var det med det. Har herrn hört hvad Carl Ploug skref om Fredericia-slaget?

— Nej, det kan jag ej minnas.

Nu reste sig den gamle veteranen från sin plats och såg på mig med flammande blickar.

— Jo han skref, att der voro: Løverne med, som hvile paa Danmarks Skjold, och så tillade skalden:

Der funkler Minder paa Nordens Himmel
Med tusindaarigt Lys,
Og dog de skal ikke dem fordunkle,
Som bleve tændte nys,
Det donner under Ø,
Det lysner over Sø,
Mens tiderne skride.

Innehållsförteckning.

Vid Danevirke . . . . . sid. 3
Guldhjelmsriddarne i Ålleberg » 12
Fältslaget i Falköpingstrakten » 15
Kungslena . . . . . » 19
Sverker II:s graf . . . . . » 23
Finska rytteriets marsch . . » 26
Skansen N:o IV . . . . . » 28
Till Ludvig Kossuths minne . » 31
Till de vid Dybböl den 18 April 1864 fallne. . . . . » 33
Skara domkyrka . . . . . » 35
Undenäs kyrka. . . . . » 37
I Segerstorpsskogen . . . . » 39
Kvarkens is . . . . . » 42
Said Carnots mord . . . . » 45
Till majoren Wilhelm Schmitterlöws minne . . . . » 48
På »champs d'honneur». . . » 51
Idsted . . . . . sid. 54
Hvad näktergalen sjöng aftonen den 25 Juli 1850 . . » 57
Vid läroverksadjunkten filos. licentiaten Albin Wilhelm Hallstedts jordfästning . » 60
Beväringsrekryten . . . . » 62
Till Hildegard G . . . r . . . » 66
Till vännen Lars T—t . . . » 68
Vid Kungslena-monumentets aftäckning. . . . . » 71
Ett sommarminne. . . . . » 74
I Breslitowski . . . . . » 82
Ett pelsfoders historia . . . » 90
Anders på Fallet . . . . . » 98
Äldste underlöjtnanten. . . » 110
Medaljens historia . . . . » 125

Af

Gustaf Thorsander

äro förut utgifna:

Berättelsesamlingarne

Från denna och hinsidan sundet

samt

I gårdar och byar.

Dansk-tyska kriget 1864.

Romanen

Ellas friare.

Berättelsesamlingen

I yrväder och krutrök

samt dessutom

flere praktiska arbeten.